

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

JOSIP VANIŠTA 1924. – 2018.

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA SVEZAK 228

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA SVEZAK 228
ISBN 978-953-347-297-3 ISSN 1330-0865 (Tisak)
DOI: 10.21857/mnlqgc5gly ISSN 2670-9988 (Online)
10.21857/y26kec35g9

Uredio
Akademik ANDRIJA MUTNJAKOVIĆ

RAZRED ZA LIKOVNE UMJETNOSTI

JOSIP VANIŠTA

1924. – 2018.

J. Varrista

SADRŽAJ

KOMEMORATIVNI ESEJI

Akademik Tonko Maroević

JOSIP VANIŠTA9

Nada Beroš, muzejska savjetnica u mirovini

IN MEMORIAM: JOSIP VANIŠTA15

prof. dr. art. Nenad Fabijanić

IN MEMORIAM: JOSIP VANIŠTA21

Akademik Mladen Obad Šćitaroci

JOSIP VANIŠTA – KRATKI ŽIVOTOPIS29

PRILOZI

Darija Alujević, Jasenka Ferber Bogdan

POPIS IZLOŽBI I NAGRADA.....33

Andreja Der-Hazarijan Vukić

BIBLIOGRAFIJA IZBOR.....54

RAZRED ZA LIKOVNE UMJETNOSTI

SPOMENICA

posvećena preminulom

AKADEMIKU JOSIPU VANIŠTI

redovitom članu

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu
Karlovac, 17. svibnja 1924. – Zagreb, 24. ožujka 2018.

KOMEMORATIVNI SASTANAK

održan je u utorak, 2. travnja 2019.

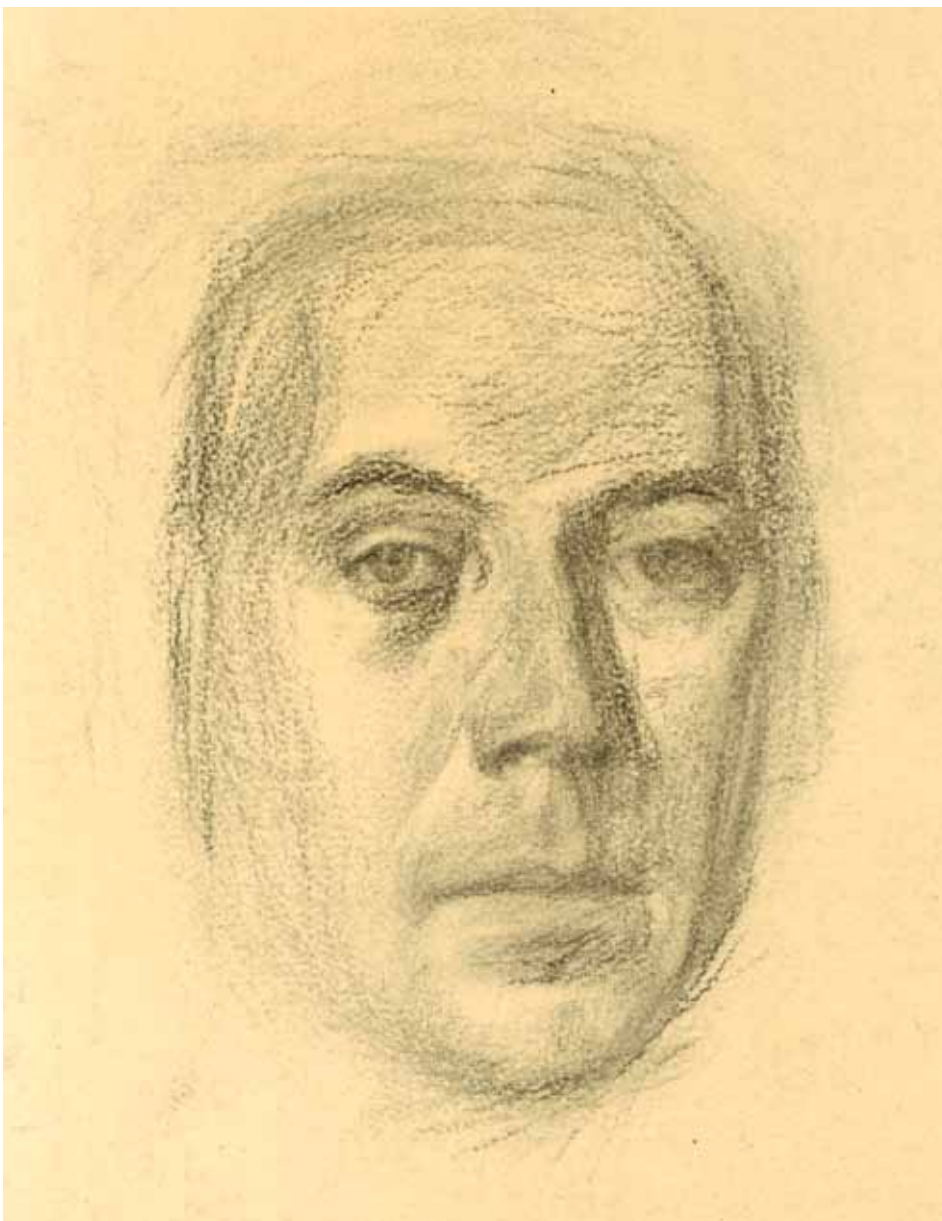
u palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Riječ na komemoraciji:

akademik Mladen Obad Šćitaroci, tajnik Razreda za likovne umjetnosti
tekst akademika Tonka Maroevića čitao akademik Mladen Obad Šćitaroci

Nada Beroš, muzejska savjetnica u mirovini

prof. dr. art. Nenad Fabijanić

AUTOPORTRET (oko 1952.),
kreda, 360 x 155 / 400 x 290 mm, papir crtaćeg bloka,
signatura na prikazu d.d.k. olovkom: JV, privatno vlasništvo

JOSIP VANIŠTA

Više od šezdeset godina Josip je Vaništa bio iznimno značajnim sudionikom hrvatske likovne umjetnosti, ali i povlaštenim suputnikom najzahtjevnijega europskoga stvaralačkog duha i pažljivim svjedokom dramatičnoga i tragičnoga razdoblja od Drugoga svjetskog rata do sasvim neizvjesnih perspektiva vremena u kojemu nas je napustio. Ta neuobičajeno duga i složena pozicija reflektirala se i na njegova djela, a pogotovo na njegovo djelovanje, koje nije nikad bilo odveć glasno i deklarativno, no uvijek vrlo određeno i nepopustljivo, ogoljeno i čisto.

Kad se pomisli na njegov umjetnički start, na zajedničku izložbu s Miljenkom Stančićem 1952. godine u Muzeju za umjetnost i obrt, izgleda kao da je pred njim bila lagodna uloga nastavljača najcjenjenije domaće tradicije, slikarstva našega „minhenskoga kruga“. Pozdravljeni od kritike, a posebno od autoritativnoga profesora Ljube Babića, oni su mogli krenuti u rezervat provjerena visokog metjea i razvijati se razradom premisa bujnoga individualnoga senzibiliteta, što je i bio Stančićev slučaj, pogotovo s obzirom na njegov rano prekinuti život. Vaništi, međutim, ni na samome početku nije odgovarala sigurnost dobre izvedbe i spokoj ambijenta „sjeverne provincije“, jer je dobro osjećao krizu u koju je upala ozbiljna tradicija štafelajnog slikarstva, dapače prepoznao je nesuvremenost i neadekvatnost mnogih oblika muzejsko-galerijske prakse.

Nespokoj i skepsa oko mogućnosti i dometa kreativne komunikacije doveli su Vaništu koncem pedesetih i početkom šezdesetih godina do gotovo ispražnjenoga platna, svojevrsne tabulae rasae, pa sve do reduciranoga bijelog kadra, prerezanoga horizontalno po polovici ravnom srebrnom crtom. Na putu do naglašenog osjećaja praznine i uzaludnosti vodila su ga

posebno iskustva francuskoga egzistencijalizma, uz prinos istočnjačkoga zen budizma, ali – dakako – i analogna, a tada posebno aktualna, traženja mnogih svjetskih pisaca, glazbenika, likovnjaka, kazalištaraca, podjednako obuzetih doživljajem čovjekove nemoći, osuđenosti na bezizlaznost i beznadnost otpora.

Osnivanjem grupe *Gorgona* niz zagrebačkih likovnih umjetnika i kritičara okupljenih upravo oko Vanište dao je paradoksalan odgovor na „slijepu ulicu“ u kojoj se našlo likovno oblikovanje u univerzalnim razmjerima, a istodobno i odušak slobode u domaćim uvjetima ograničenih mogućnosti i društvene represije i nadzora. Svaki od „gorgonaša“ imao je razvidnu individualnu osobnost, te su se svi na različite načine razvili i ostvarili, ali svima je tangenta s Vaništom, barem u stanovitoj fazi, bila dobrodošla, čak nužna u pročišćavanju sredstava, u svođenju na bitno.

Vaniština putanja dovodila je višekratno do „nultoga stupnja“ šutnje i tišine, ali se isto tako elastično i odmicala od gole bjeline ili mrkle crnine. Diskretan i delikatan, odmjeran i sržan, čak u vremenima odužega „slikarskog posta“, svoju je crtačku spremu i darovitost kontinuirano ulagao u fiksiranje specifičnih lirskih doživljaja krajolika ili mrtve prirode, idealnoga portreta ili simboličke vedute. Zadužio nas je tako ovaj slikar nemimobilaznim crno-bijelim prizorima rovinjskih i pariških, zagrebačkih i karlovačkih ulica i kuća ili pak nenadmašivim srebrnkastosivim pogledima na Gidea, Prousta i Kafku, Schönberga i Kelemena, Krležu i Ujevića, Babića i Račića. A kad bi uzeo u ruke pastel ili akvarel, iz bijele pozadine papira izvili bi se, u tananim preljevima, nježni obrisi Vukomeričkih gorica ili bi zapalucali listovi poriluka, kože češnjaka, korice kruha... Vrativši se, nakon duže pauze, „starinskom“ mediju slikarstva, znao mu je udahnuti dušu autentičnog pristupa, nepotrošenih potencijala i svijesti o nezamjenjivosti dragocjenoga instrumenta.

Uza svu radikalnost pojedinih stavova i smjelost, sklonost za avangardističke izazove i okušaje, Josip Vaništa čitava je života zadržao i duboko poštovanje prema ključnim prethodnicima na stazi kojom se kretao, ponajprije prema izravnim učiteljima Babiću i Tartagliji, potom prema vlastitim idealnim precima Steineru i Račiću, a dakako da je odgovarajućim sli-

karskim *hommageima* pokazao svoju odanost i prema dubokim temeljima i živim „svjetionicima“ likovnoga izraza. Primjerice, neki njegovi radovi načinjeni su po uzoru, *d'après* uglednih predložaka, što idu od anonimne avignonske *Pietà* i djelâ od Dirka Boutsâ do Josipa Račića i Andréa Deraina. U svojim tekstovima pak nije prestajao izražavati ljubav, čak divljenje, prema dometima mnogih suputnika i kolega, u rasponima od Detonija i Juneka do Bulića i Šestića.

Nije nam nipošto namjera preuveličavati Vaništinu vezu s tradicijom, pogotovo ne svoditi ga u žanrovske okvire građanskih salona, u mjerilo pukih izvođača tihožitja, milozvučja, lijepoobličja ljupkih likova i ugodno skladnih prizora. Nije obaveza akademijskoga nekrologa da inzistira na akademskim načelima i školničkim vrlinama, premda se ne može mimoići ni Vaniština izravna pedagoška djelatnost, a pogotovo njegova upravo katarktička estetsko-etička uloga zagovaranja primarnih vrijednosti i odricanja od suviše retorike i dekorativnosti. Koliko god to bilo teško shvatiti i možda paradoksalno zvučalo, smatram da je Vaništa podjednako važan kao slikar i kao antislikar, kao senzibilni izvođač istančanih optičkih impresija i kao žestoki odbacivač vizualnih iluzija, kao suvereni tvorac koherentnoga linearno-kromatskoga univerzuma i kao misaoni kritik što kreće od autorefleksije likovnoga čina da bi potom došao do integralnije analitičke geste i dokaza socijalne neravnodušnosti, kad već ne i neposrednog angažmana.

U gorgonaškoj akciji i aktivni manifestirala se linija otpora i nespokoja što ide već od drastičnih antiratnih kolaža nastalih početkom četrdesetih godina, a „zanimanje za nešto s onu stranu slikarstva“ imalo je svoj mogući zametak u geometrijskoj svedenosti i zagonetnoj ispražnjenosti crteža *Put* iz ranih pedesetih godina. Projekti i koncepti iz zrele dobi ipak se logično nastavljaju na enigmatično *Pismo* ili na *Prekinute niti* sa samih početaka. (zadnjenavedeni rad znakovito je repliciran i recikliran kao gotovo testamentarno djelo). Odnosenje slike u šumu jest idealno zatvaranje životnoga kruga, mirenje s prirodom, pomirenje s tišinom.

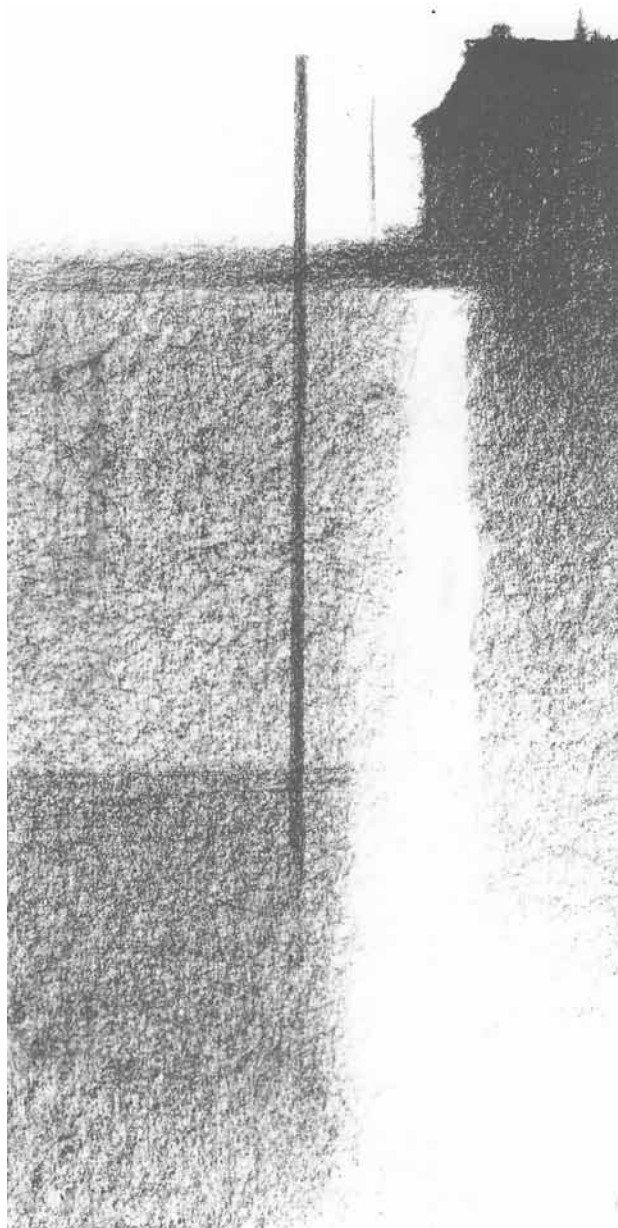
Inzistiranje na ekskluzivnoj avangardističkoj ulozi Vaniština djelovanja značilo bi zanemarivanje iskustvene slojevitosti i egzistencijalne

podloge (pa i performativnih implikacija) čitava njegova djela. Doista, ne poričemo važnost kritičnog trenutka i akutnosti, aktualnosti zbivanja ranih šezdesetih godina, kojima je Vaništa bio u središtu, a time i gotovo u najradikalnijim tokovima suvremene europske umjetnosti (zreloga modernizma, na pragu postmodernoga obrata), ali nipošto nismo stoga u stanju staviti u drugi plan i slikareve kontinuitete i domete na drugim, drugačijim područjima i planovima. Sve ono što nam je slikar ostavio, od crteža *Večernjeg očajanja* i slike *Laterna magica* (iz ranih pedesetih) do slike *Kupa kod Karlovca* i crteža *Prazni tanjur* (iz drugoga desetljeća novoga tisućljeća) rađeno je s namjerom da ne bude obična lijepa stvar nego i dijalog s gledaocem, poziv da se podijeli muka i tjeskoba postojanja, pa čak – u zadnji navedenim radovima – i konkretna opasnost od poplave i prijetnja gladi.

S time je u vezi, dakako, i Vaništino pisanje i razgranata društvena suradnja. Kao izvanredno pažljiv čitatelj i pronicljiv prosuđivač književnih darova i idejnih kretanja osjetio je i sam potrebu zapisivanja doživljenoga i zapamćenoga. U meditativnim i lirskim crticama ostavio nam je neizbrisiva osobna svjedočanstva, u nadahnutim literarnim skicama ostvario je prave korelative svojih likovnih preokupacija i viđenja. Posebno poglavlje Vaniština književnog bavljenja predstavlja svjedočenje njegova odnosa s Miroslavom Krležom, jednoga neobičnog susreta po suprotnosti stila i temperamenta, ali osobito poticajnoga po razmjeni znanja i darova. I ne htijući, Vaništa je i na taj način uvećao svoju relevantnost u hrvatskoj kulturnoj panorami opravdano ostvarujući ulogu autora s golemim kompetencijama i na književnom, a ne samo na likovnom području, na kojemu pak gotovo da nema premca u drugoj polovini dvadesetoga stoljeća. Kao slikar, posebno kao crtač i poticatelj, kao umjetnik konceptualnih i akcijskih zahtjeva, pa i kao ilustrator i opremač publikacija, Josip Vaništa jedinstvena je pojava, stvaralac nesvakidašnjega intenziteta i cjelovitosti.

Imao sam sreću i zadovoljstvo povremeno dolaziti u Vaništin atelje i surađivati na pripremanju nekih od recentnih izložaba. Uspomene na susrete nude mi ljudsku dimenziju posebno osjetljivoga i kulturom prožetoga čovjeka, intelektualca zapitanoga za sudbinu čovjeka, a tjeskobnoga s

obzirom na stanje i odnose u društvu. Proveo sam mnoge trenutke u razgovorima o slikarima i piscima, o izložbama i knjigama, o gradovima i putovanjima, o susretima i osporavanjima. Bila mi je čast družiti se s velikim umjetnikom, a znao sam samome Vaništi reći kako kod njega doživljujem sličan odnos kakav sam u mladosti bio uspostavio s Marinom Tartagliom, učestalo ga podsjećajući i kritički ga prateći – te kako nas Tartaglia na svoj način veže i spaja. Dakle, imao sam povlasticu donekle se približiti kompleksnoj Vaništinoj osobnosti i njegovoj duhovnoj radionici, pa utoliko uvjerenije svjedočim težinu i veličinu gubitka nenadoknadive pojave u našem kreativnom ambijentu, autentičnoga umjetnika i neusporedivoga misaonog sudionika čitave povijesne epohe.

ANATOMSKI INSTITUT ŠALATA (1950.),
kreda, 360 x 155 / 400 x 290 mm, papir crtaćeg bloka,
signatura na prikazu d.d.k. olovkom: JV, privatno vlasništvo

NADA BEROŠ, muzejska savjetnica u mirovini

IN MEMORIAM: JOSIP VANIŠTA

Možda bi na ovome mjestu i u ovom času, u kojem se prisjećamo Josipa Vanište, bilo najbolje započeti ovaj govor Vaništinim citatom idealnog mu francuskog književnog pandana, Henryja de Montherlanta:

Učiniti malo.

Ne pisati suviše.

Ne čitati previše.

Ne poduzimati mnogo.

Ne poznavati preveliki broj ljudi.

Ne spoznati suviše.

Odbijati bez prestanka.

Pokušavam se približiti toj Vaništinj trajnoj *čežnji za oskudnošću* prisvajanjem jednog drugog citata, zapravo naslova djela Thomasa Manna, kojim je možda moguće opisati „složenosti i proturječnosti“ Vaniština bića: *Plemstvo duha*.

Koliko god Mannovo „plemstvo duha“ zvuči uzvišeno i apartno i smješta Vaništu tamo kamo i pripada – u svjetsko umjetničko i humanističko bratstvo – ono i nehotice zatvara umjetnika u zlatni kavez. Vaništa je, složit ćemo se, samovoljno izabrao svoje zatočeništvo hrabro odbivši kompromitirati svoje ideale – istinu, slobodu i dostojanstvo. Neumorno i bez žaljenja tragao je i hranio se drugima, „velikima“ i „malima“, svetima i besprizornima, znakovitim i beznačajnim stvarima, jer je u svemu vidio jedinstven otisak ljudskog duha. Danas bismo sa sigurnošću mogli reći

da je vlastiti život poistovjetio s umjetnošću reduciravši ga tek na nužne i strogokontrolirane rituale društvenosti, stoga ga i možemo promatrati kao dio jedinstvenog Vaniština umjetničkog projekta.

Bio je čovjek paradoksa: samotnik, koji se nije mogao odreći društva ni druženja. Infuziju društvenosti najčešće je primao preko starinskih pisama, ali i precizno režiranih susreta uživo koji su objema stranama nudile distancu potrebnu za nesmetano disanje. Njegovi suputnici i sugovornici istodobno su se mogli osjećati povlaštenima i sićušnima, nagrađenima i prestrašenima, jer se Vaništa, taj nepotkupljivi intelektualac dobrovoljno zarobljen u vlastitoj glavi, s godinama sve više pretvarao u samu nemateriju – u misaoni *perpetuum mobile* – koji će, po svoj prilici, sve nadživjeti.

Bio je čovjek više brzina, perspektiva i epoha. I u devedesetim godinama života sačuvao je oštrinu hoda, kretao se nevjerovatno lako i elegantno, kao da je imao svoj slavni i nemogući *Beskonačni štap* za nevidljivog pomoćnika. Prisjećam se kako smo teško slijedili Vaništine hitre i odlučne pokrete prilikom postavljanja njegove zadnje izložbe u Muzeju suvremene umjetnosti u proljeće 2013., koju je s pravom odbio nazvati retrospektivom. Vaništa je, naime, radije gledao naprijed. Čak su i zlatne kugle, koje smo mogli zamišljati oko njegovih gležnjeva, služile tome da negiraju zakone prirode i da mu dopuste levitaciju, koju je nekoć davno zabilježilo oko fotografskog aparata njegova prijatelja i kolege Ante Vulina.

Do samoga kraja, zastrtog bjelinom kojoj je vazda težio, nadzvučnom brzinom kretao se i njegov um. U neprestanoj čežnji da čuje drugog, sačuvao je bistrinu i iskričavost čak i u najbanalnijim razgovorima oko nepopravljivosti ovoga svijeta. Ne samo ono o čemu je pričao, negirajući granice jučerašnjeg i prezentnog, nego i način kako je pričao bili su istinska usmena književnost. Oboružan kratkim rečenicama, poput crtača, lapidarno naznačujući događaj ili scenu, s lakoćom se vraćao na događaje iz Pariza pedesetih godina, na susrete s umirućim Krležom 1980. ili na jučerašnje novinske vijesti, „lanjski snijeg“, služeći se elipsama, znakovitim pauzama i krajnje škrtim detaljima koji su stvarali atmosferu napetosti.

Vaništa je u mnogočemu bio ispred svog vremena. Umrežavao se, primjerice, s umjetnicima-istomišljenicima na različitim točkama planeta

davno prije vremena interneta stvarajući među prvima umjetnički žanr *mail-art*. No, na neki je način pripadao i osamnaestom vijeku, nekom aristokratskom soju na izdisaju, kako je za njega kazao Krleža. Živio je u epohi *socijalističkog modernizma*, ali nisu mu bile bliske ideje 'vođe' i 'kolektivizma' kakve je ta epoha ohrabivala. Ipak, bio je neformalni 'vođa' i duhovni otac neoavangardnog 'kolektiva' grupe *Gorgona* (1959. – 1966.). Suptilna kritika tadašnjeg društva u kojem su tzv. građanske vrijednosti na crnoj listi (*Beskonačni štamp: U počast Manetu*, 1961.), Vaništu ne uvrštava u redove disidenata, ni unutarnjih ni vanjskih. Njegova se kritika prije može smatrati osviještenim povlačenjem iz ideologiziranog prostora kulture negoli potencijalnim izlaganjem kritici jednopartijskog sustava.

Nesklon lamentiranju, naviknut na različite udarce života, discipliniran do bola, tek je potkraj života zažalio „što nije bio još slobodniji, radikalniji u svemu što je radio“, što sebi nije dopustio „umjetničko ludilo“. Što, dakle, nije raskinuo rešetke svog kaveza... „Ja sam sagorio u nemogućnosti. Ja sam, po mojem dubokom uvjerenju – čovjek neuspjeha. Ono što sam učinio to je, možda, jedan – bezuspješni prekoračaj“, zavapio je.

Vaniština umjetnička sloboda, ipak, nije bila manja od one radikalnih umjetnika poput, primjerice, jednog Tomislava Gotovca, za kojom se činilo da žali na kraju svog životnog puta. Hereza Josipa Vanište, prekoračenje granica u svim smjerovima, umjetničkim i društvenim, bila je još opasnija i bolnija zbog njegove samonametnute askeze u kojoj je obzirnost bila najviši ideal. Moglo bi se reći da ga „nije ubila prejak riječ“ nego prevelika obzirnost spram drugih – moćnih i nemoćnih, spram onih kojih više nema i spram onih koji će tek doći i nositi naš krimen u tom neosjetljivom svijetu.

Vaništinu skrupuloznost ne možemo izjednačiti s kukavičlukom. Njegova obzirnost pripada posve drugom svijetu – svijetu poštovanja, ali i istinske sumnje da zlo počiva u svima nama – samo ga trebamo prepoznati. On se ne postavlja kao sudac ili propovjednik nego kao iznimno osjetljiv i angažiran promatrač. Kao uvjereni nihilist ne vjeruje u popravljivanje svijeta, ali ipak ne može zanijekati vjeru u snagu slika i riječi. A ostavio nam ih je na tisuće – samo ih trebamo naučiti čitati.

Kako se iz godine u godinu uvećavalo *društvo mrtvih pjesnika* oko njega, Vaništa je bio iskreno postidjen što nadživljuje „bolje od sebe“, kako je znao reći, svoje drage prijatelje, Radoslava Putara, Stanka Lasića, Slavka Goldsteina...

Nimalo ne čudi, kako to zapaža Miljenko Jergović, što je uvijek stajao u *kontralihu*, u sjeni u odnosu na sugovornika u svojem malom životnom i umjetničkom prostoru u Križanićevoj 11, u kojem je odricanje od viška stvari bilo pravilo koje se ne propituje. Prostor u kojem su se sve stvari mogle prebrojiti na *prste obje ruke*, ambijent koji se desetljećima nije mijenjao, nenametljivo svjedočeći činjenicu koliko nam je malo stvari uistinu potrebno u životu.

Vaništinu životnu putanju snažno su obilježile tri adrese: karlovačka Promenada 8 te zagrebačke adrese Goljak 7c i Križanićeva 11. I tri vremena: predratni Karlovac, zagrebačko poraće i hrvatska tranzicija devedesetih. Podjednako u lirskim zapisima kao i u restriktivnim i sažetim crtežima i slikama, stoga se kontinuirano provlače tri teme: ratna strepnja, ratna neimaština, opustošenost i praznina.

Premda je rijetko tematizirano, Vaništa je bio i političko biće par excellence, veoma informiran o aktualnim političkim i društvenim događanjima, duboko pogođen socijalnim proturječnostima, političkim jednonumljima i društvenim nepravdama. O njima progovara na posredan, potisnut, a ponekad i ciničan način, kao, primjerice, u fotografiji praznog zagrebačkog izloga reproduciranog 9 puta na 9 stranica kao jedinog sadržaja prvog broja antičasopisa *Gorgona*, 1961. Ili pak na crtežu s motivom praznog tanjura nazvanog godinom nastanka: 2013. Njegov najdirektniji društveni angažman bio je devedesetih godina prošlog stoljeća u časopisu Erasmus, koji je pokrenuo Slavko Goldstein, uz Stanka Lasića, jedan od njegovih najstarijih prijatelja iz školskih dana, jedan od trojice *karlovačkih dečki*, kako ih je nazvao Krleža. Za taj je časopis Vaništa izradio crtež-portrete za svih 28 naslovnica (1993. – 1998).

„Objavljivati u Erasmusu“, piše Slavko Goldstein, jedan od najotvorenijih kritičara Tuđmanove politike u devedesetima, „bilo je opredjeljenje - izložiti se mogućim objedama i diskriminacijama, ali naći i zadovoljstvo

u oazi slobodne misli, kojoj je moj prijatelj Pepo Vaništa bio privržen još od rane mladosti pa sve do danas.“

Isticanje upravo Vaništine hrabrosti i dosljednosti da i u zrelim životnim godinama pliva usuprot dominantnoj političkoj i društvenoj struji izraz je divljenja spram čovjeka s kojim je Goldstein dijelio zajedničke etičke vrijednosti *nejunačkom vremenu usprkos*, ali istodobno i živi dokaz kako starenje ne mora nužno nositi omekšavanje stavova i konformizam, kakve često nalazimo kod uglednika njihova formata i položaja.

Dok je u pitanjima morala bio nepotkupljivo dosljedan, u estetičkom je polju prešao široke, krivudave i često suprotstavljene putanje sumirajući zapravo cijelo dvadeseto stoljeće. Vaniština autobiografska zabilješka od svega dva-tri retka kao da se ruga toj dugačkoj i nepravocrtnoj liniji. Na jednom polu stvorio je *Sliku/Opis*, 1964., sliku materijaliziranu tek njezinim opisom, dosegaši, kako to kritičari običavaju reći, *nultu-točku slikarstva*. Ostvarivši najradikalniju poziciju hrvatskog slikarstva dvadesetog stoljeća, ubrzo nakon toga, u razdoblju 1965. – 1967., prekida svaku umjetničku aktivnost.

A kada se ponovno *vraća slici*, nalazimo i nadalje isto brižno doziranje, izostavljanje nebitnog i strogost ravnala, kakvu primjerice nalazimo u *Srebrnoj liniji* (1964.), u tom kirurški preciznom autoportretu Vaništine žudnje za beskonačnim i savršenim. U tim slikama-ikonama nema bitne razlike između portreta, pejzaža, mrtve prirode, Golgote, lonca i zelja, suhog kruha, praznog dućanskog izloga... Sve one snažno zrače svoju svetost i jedinstvenost.

Gotovo u svim razdobljima djelovanja, u kojima se pretežno koristio tradicionalnim slikarskim vrstama, tehnikama i temama – na neki način ispunjavajući prazninu – učinio je za pojedine kritičare nedopustiv *korak unatrag*. Jedni su to smatrali aleksandrinizmom, koji je nužna prtljaga svakog erudita. Drugi su to pripisali slabostima „učenih slikara“, koji se ne usude zaboraviti sve i započeti od *tabulae rasae*.

Vaništa je šezdesetih godina bio ikonoklast i skeptik, koji duboko sumnja u smisao života. *Živimo da bismo umrli* – često je znao citirati omiljenog mu filozofa Émilea Ciorana. Praznina, besmisao, taj „goli pro-

stor, sumorno siv, izveden većinom olovkom“, piše Bora Ćosić, koja je bila njegov „fatum i glavno oružje“, u brojnim se njegovima djelima može opipati kao tvarna činjenica: *Večernje očajanje*, 1954.; *Studija za Golgotu*, 1950.; *Bolnica St. Remy, Van Goghov krevet*, 1957.; *Odra, Rozsin grob*, 1994.; *Prazan tanjur*, 2013.

Sredinom dvadesetog stoljeća, na valu egzistencijalističke filozofije, otkrio je prazninu kao antiprostor. Zapanjen i potresen time, negativni je prostor počeo ispunjavati melankolijom, na neki način rehabilitiravši taj nimalo poželjan sentiment u umjetnosti našega doba. Nije li time, smatraju neki, potkopao i samu egzistencijalističku tvrdnju o svijetu *bez Boga*?

Vaništin *život kao umjetnost* bio je razapet između mnogih krajnosti: treba li bojažljivo poći naprijed ili se hrabro osvrnati unazad? Treba li rezbariti staro ili prebrisati novo? Treba li prazninu ispuniti značenjem, ili, naprotiv, sve isprazniti? Njegova je zadnja želja bila izložiti prazan prostor.

Zapisao je: *Ne izlagati. Treba samo isprazniti prostor. Nestati.*

Ne preostaje ništa drugo nego se nakraju zapitati: Je li konačno dosegaio svoju *beskonačnu liniju*? Ili je tek nastavio onu započetu pola stoljeća ranije: *Novih slika nema. Sve su stare, ali još nisu dovršene?*

IN MEMORIAM JOSIP VANIŠTA

Još mi je čujna stubišna jeka starinskog lifta na 5. katu Križanićeve 11. Po ulasku u stan kroz (pre)uski *vorzimmer*, u dogovorenom terminu susreta čekao je u svojoj prvoj sobi. Zasigurno, manju sobu, preko terase otvorenu južnom svjetlu, s pogledom na gimnaziju broj 7, on ne bi zvao „soba za primanje“. Terasu su posjećivali susjedovi golubovi koristeći se, uz zadovoljno gugutanje, slobodnostojećom kadom. „Bazen na terasi! (...) rijetko u upotrebi, duhovna i duhovita veza u čast Duchampu. Možda!“

U sobi, pokraj dominantne kaljeve peći oker boje i kreveta pokrivenog dekom Vasarelyjeva crno-bijelog uzorka, sretali su se i Mies i Breuer, za ono vrijeme jedino moguće u kopijama stolica kultnog dizajna.

Zidovi prazni, zadnji put ličeni „kad je sve imalo smisla“, bez dekoracija i uspomena, bez osobnih likovnih ponosa... Ipak samo drveni anđeo, nađen kod Pučara, ovješten poviše na praznini plohe, fragment s nekog davno uništenog (zagorskog) oltara, kao stalni, nijemi svjedok atmosfere.

„Meditacija, zamišljenost, elegičnost“ (J. V.)

Čaj na stolu – potvrda dobrodošlice.

Svakog sugovornika, najčešće i namjerno, smjestio je nasuprot svjetlu. Ostao je pred zavjesom, sjeo u *kontralichtu* i otvorio razlog i *schlagwort* novog susreta. Prepustivši prednost sugovorniku, unio je ton i mir, pauze su omogućavale koncentraciju.

JOSIP VANIŠTA

U onu drugu, zagonetnu sobu ušli su samo odabrani po pozivu, rijetko, ali uvijek s razlogom: vidjeti tek gotovu sliku, ili tek sliku u radu.

Prostor dvoetažnog atelijera, s galerijom i strmim, jednokrakim stubama nasuprot velikog sjevernog svjetla smišljen je očito po njegovoj želji, uz stručnu arhitektonsku misao: izvorno Turine, kasnije s detaljima Nikšića, ako se dobro sjećam. Tu, u radnom neredu najčešće na prvim stubama, nasuprot štafelaja očekivalo se samo biti gledateljem. Vaništa je obavljao sve: izložio slike, provjeravao svoje dileme i motiv svake nove slike, spretno manipulirao njima, usprkos godinama hitro se kretao ne očekujući komentare. Slike se gledaju, po mogućnosti i vide, ne diraju. Kao da je promatraču sugerirao odmak, računao na vrijeme odležane impresije. Po odlasku uvijek sam se provjeravao: „Jesam li ‘što i kako’ rekao? Malo, previše... ili preglasno?“

Doslovno i metaforički tražio je svoje MJESTO, svoj označeni krug. Svaki je njegov kvadrat ili pravokutnik, pa i onaj potpuno bijeli, posvećen Ivanki Gatarić, imao svoje granice, svoj rub. Objavio je:

„Ako je vidljivost dobra i nema buke, a čovjek sâm i u mogućnosti da se izrazi, svijet se čini savršenim.“ (J. V.)

U njegov nesavršeni ambijent došao sam na njegov iznenadni poziv 2010. godine, s poštovanjem i znatiželjom... pokazalo se kasnije s razlogom kroz trajnu, inspirativnu, zacijelo atipičnu suradnju.

Ostao sam sve do samog KRAJA.

Slikar ovdje više ne stanuje.

Tu, u Križanićevoj, nedavno, ali i na Goljaku 7c, 1946. godine scene interijera su, siguran sam, bile slične, usporedive... Scenski rekviziti sigurno drugačiji, atmosfera statična.

**Zima u praznoj sobi. Plavi zidovi. Kroz prozor golo granje obli-
žnjih vrtova, padina Pantovčaka. Na stolu paket, špaga, mast, mali, bi-
jeli savijeni kolači. Pismo. (J. V.)**

Za veliki broj arhitekata upućenih u tajne umijeća na 3. katu Kači-
ćeve 26, za sljedbenike tzv. zagrebačke arhitektonske tradicije, ma što se
pod tim podrazumijeva(lo), Vaništin se utjecaj diskretnog pedagoškog na-
stupa, prilagođenog arhitektima, obazrivo izgovorenog mišljenja, ili samo
pogleda vrednovao dovoljno sugestivno, postojano, kao trajna influenza, a
nekima i popudbina, kao temeljno usađeni kriterij provjere vlastitog izra-
za. U svoje vrijeme, ma kako bio poseban, za neke privlačan, za mnoge
nedokučiv i samo ozbiljan, pripadao je onoj stvarnoj, moćnoj, danas go-
tovo anakronoj grupi profesorskih autoriteta koji su umjetničku slobodu
pretpostavljali znanju, a ne samo „osjećaju“.

Iz sjećanja

**Na zidu je velikim slovima pisalo (kao memento ili poruka) da se
do bijelih boja može doći kupnjom u dućanu, a do dobrog crteža samo
svakodnevnim radom! Ove riječi budile bi nadu mladim ljudima na
svakodnevnom crtanju akta koje su vodili Ljubo Babić i Krsto Hege-
dušić, a nakon rata Đuro Tiljak. Bojim se da ova misao ne prolazi i da
se crtanje marljivošću ne može naučiti. (J. V.)**

U Vaništinoj kutiji oprostorenog crteža *Snimka unutrašnjosti* (1962.)
kojim se gibanjem očista traži i provjerava unutarnji orijentir, pridajem
značaj primarnog, po njemu otkrivenog, zapravo općeg, arhetipskog alata
čija uporabna vrijednost pripada samo arhitektima.

„... Dao je izraditi maketu u pleksiglasu, kutiju u kojoj je visjela pro-
zirna tabla na kojoj su ugravirane linije jednog kuta sobe. Iz jedne točke
gledano, linije su se poklapale s kutom kutije. Osim prostornih odnosa i
samoidentifikacijske prirode djela, tu je kao lajtmotiv tema praznine. Vre-
menska udaljenost između ta dva djela (koncepta, realizirana crtežom i
maketom) je 44 godine.“ (Maja Gattin)

Na postamentu i dalje služi kao minijaturna intelektualna bravura – Vaništin esencijalni prostorni teorem.

Slika ili crtež moraju biti, koliko god to zvuči čarobno starinski, poput otvorena prozora. Gledamo kroz taj prozor sa željom za prepoznavanjem, za mogućom identifikacijom. (J. V.)

U crtaonicama gdje se i danas, rijetkima prihvatljivo, spajala antička krivulja i Mondrian, pogled na naše papire mijenjao je za pogled prema istoku, Rooseveltovu trgu. Slikareva čežnja prema jutarnjem svjetlu. Govorio je tiho – do razumljivog apsoluta: tišina i praznina, nerijetko i odustajanje sušta su mjera, ponekad govore SVE.

Crta i proporcija, planovi i kompozicija, bljesak i sjena.

Crno – prazno i bijelo – prazno. I prostor vrijednosti sivog između.

Inteligencija zadržava pravo analize, čistoće, stanovite tradicije. (J. V.)

1964.

Vodoravni format platna širine 180 cm, visine 140 cm. cijela površina bijela sredinom platna vodoravno teže srebrna linija (širine 180 cm, visine 3 cm).

Koncept se pojavio u živoj slici, u varijantama različitih podloga i visinama linije. Ta visina, ni 2 ni 4 cm već zaključno i konačno 3 cm! Ni manje, ni više. Provjeravano cijeli život. Mnogima nepoznato, neshvatljivo.

Tražio sam pravo na pogrešku, na kontradikciju, na metamorfozu. Na prazninu koju slikar treba preobraziti u živi prostor. ŽIVI PROSTOR prava je narav slikarstva. (J. V.)

Kod Vanište u intelektualnim transpozicijama i kreativnom ekvilibriju vidjeli smo sve: i sliku i crtež, i scenu i film, izgovorenu i napisanu riječ, osjetili atmosferu i *spleen*.

Nikako do grada. Samo beskrajna predgrađa.
Možda jednog dana, rekao sam na odlasku. (J. V.)

Od 1991.-95. godine – kad su i muze na ovim prostorima nekritički asinkrono vrludale u svom kolu, Vaništa je bio u kasnim 60-im godinama. „U naponu snage“ – rekli bi dizači utega.

Listopad 1991.

Ograničeno kretanje, posvuda znakovi zabrana. Polumračni dućani čiji su izlozi išarani vodoravnim, okomitim, kosim trakama, kao kod Morelleta. Poneko izbezumljeno lice bulji kroz njih na ulicu. Rijetki prolaznici, nepoznat svijet u žurbi. A negdje sasvim blizu zlostavljanja, zadavanja boli, opći jad. (J. V.)

1993.

Slika na televizijskom ekranu, dvadesetak sekundi: mlad, do pasa nag čovjek, leđima okrenut zemlji, leži poput antičkog torza. Na tijelu koje kao da je nacrtao Ingres, jedan otvor, taman, u obliku elipse.

Na Vanovu se stolu pojavio prazan tanjur... prvi put, drugi put... s kockama šećera, pun gorčine.

Ratne, socijalne i političke teme – tihe, introvertne slikareve refleksije i teške ironije netko će već istražiti.

Pružene i razdvojene ruke. Intima!

U Veneciji 1995.

Godinu dana nakon Rosine smrti.

U uskoj uličici Calle delle Rasse, iza Markove crkve, prepunoj svijeta, u sunčanoj svjetlosti poslije velike kiše.

Sve su škuře na hotelu *Trovatore* zatvorene. Gledam u crveni sag na strmim hotelskim stepenicama. I čekam. Nitko ne silazi. (J. V.)

Kasnije...

Za rijetkih putovanja volio sam hotelske sobe, anonimne ležaje, ružno pokućstvo, gole zidove. Sad sam u skupoj sobi hotela s pogledom na more, mini barom, i jednom od hiljade istih serigrafija na zidu, pa je, da to ne gledam, prekrivam novinama. Soba je natopljena dimom, netko je još sinoć ovdje boravio, držao potrzanu telefonsku slušalicu u ruci, zvao nekoga daleko.

Nesanica. Prvi neodređeni jutarnji glasovi. (J. V.)

Beograd 2000.

... Više ju ne vidim. Osjećaj da nam se nešto narugalo, da nas je ozlijedilo, sve je jači. Idem doma. Ali tog doma zapravo nema. Predstavljaju ga tek izgubljene stvari. (J. V.)

U jesen, jedino pravo godišnje doba po Putaru, zimi, kad debla pucaju od hladnoće, javlja se čežnja za odsutnim prijateljima.

Mića, Ješo, Putar i Julije, gdje ste? (J. V.)

Zbog mogućnosti kobne greške ili zaborava, namjerno ne spominjem cijelu njegovu „noćnu stražu“, skupnu sliku Vaništi važnih likova. Bili su i ostali vezani i kad nisu više mogli biti. Ostala su pisma – osobni ritual i potreba direktne, ali daleke, odmjerene i suzdržane komunikacije, bez glasa. Možda uz prihvatanje Tennysonove samodefinicije unutarnjeg bogatstva: „Ja sam sve one osobe koje sam u životu sreo.“

U toj zoni preklapanja, nemogućih susreta koje donosi nesanica iz dubine svoga dna javljali su se kao u nekom nadrealističkom salonu: Cioran i Baudrillard, Debussy i Cage, Fantin – Latour i Račić, Nicolas de Staël i Steiner, Tartaglia i..., Krleža i...

Tek nedavno, u Karlovcu, gdje vodā ima i previše, tamo gdje uz mizozvučje lutnje počinje hrvatsko slikarstvo, vidio sam na Promenadi kuću br. 8, rodnu kuću, ambijent ranog djetinjstva Josipa Vanište, zvanog Pepo. Meki, provincijalni klasicizam, simetričan i žut, na rubu zemljanih bedema, nasipa i grbā „idealno“ štićene zvjezdaste iluzije. Sve je tu arhitektonski i pejzažno artificijelno – otmjeno i skromno. Gusta ambijentalna vrijednost.

Sve mi je postalo jasno, prozirno: i mjesto i umještenik. Početak jedne osobne putanje, od male slike Hauptfeldove tiskare iz gimnazijskih dana u Karlovcu do srebrne linije u MOMI.

Na Odri, pak, sve je objavljeno i postalo je krajnje jasno i kobno jednostavno. Vanova posmrtna jeka!

Život je postao sama nemogućnost...

Zatvaram oči i gledam u crno. Sve se pretvara u grimizno crvenilo.
(J. V.)

Na seoskom groblju šire zagrebačke periferije, bez paspartua arkada i obiteljskih mauzoleja, na rubu aleje jablanova skromno mjesto krajnjeg kraja. Samo sjena grane i bršljanov pokrov.

Mjesto zamišljam noću kad i mjesecina može imati pogled na svijet.
(M. Krleža)

I još nešto! *Post scriptum...* s njim samim:

Sliku Josipa Vanište, zbog odlaska, dajem (poklanjam) u dobre ruke... (J. V.)

CMROK (VEČER), 1967. (detalj),
olovka, 312 x 455 mm, papir, signature nema,
vlasništvo KG HAZU inv. br. 7528

Akademik MLADEN OBAD ŠĆITAROCI,
tajnik Razreda za likovne umjetnosti HAZU

JOSIP VANIŠTA – KRATKI ŽIVOTOPIS

Josip Vaništa rođen je 17. svibnja 1924. u Karlovcu, gdje je maturirao 1943. godine. Diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu – 1948. godine na Nastavničkom odsjeku, a 1950. na Umjetničkom odsjeku – u klasi prof. Marina Tartaglie.

Kao asistent u Kabinetu za risanje na tadašnjem Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu zaposlen je 1951. godine. Habilitirao je 1964. na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu s radom *Percepcija prostora* te je iste godine imenovan docentom, 1970. izvanrednim profesorom, a 1980. redovitim profesorom. Na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu radio je 1970. – 1994. godine kao nositelj kolegija: *Crtanje I.*, *Crtanje II.* i *Plastično oblikovanje*. Njegovi crteži olovkom, nadahnuti tajanstvom svjetla, bili su i ostali uzor i poticaj naraštajima arhitekata. Umirovljen je 1994. godine.

Prvu izložbu imao je 1952. s Miljenkom Stančićem u Muzeju za umjetnost i obrt, a samostalno je izlagao u Zagrebu, Karlovcu, Opatiji, Rijeci, Osijeku i Parizu.

Usavršavao se u Parizu 1953. i 1954. godine kao stipendist tadašnje jugoslavenske vlade, a 1957. kao stipendist francuske vlade. U Njemačkoj boravi radi upoznavanja pedagoških metoda nastave crtanja na visokim tehničkim školama u Münchenu, Aachenu, Braunschweigu i Berlinu.

Suosnivač je umjetničke skupine *Gorgona* 1959. godine.

Uza slikanje, podjednako ga zaokuplja crtanje. Bavi se ilustriranjem knjiga i scenografijom, objavljuje ilustracije u dnevnom i revijalnom tisku. Autor je nekoliko knjiga eseja. Svoja je slikarska djela izlagao na dvadesetak samostalnih te na više od sto skupnih izložaba. Njegovu je slikarstvu posvećeno nekoliko monografija.

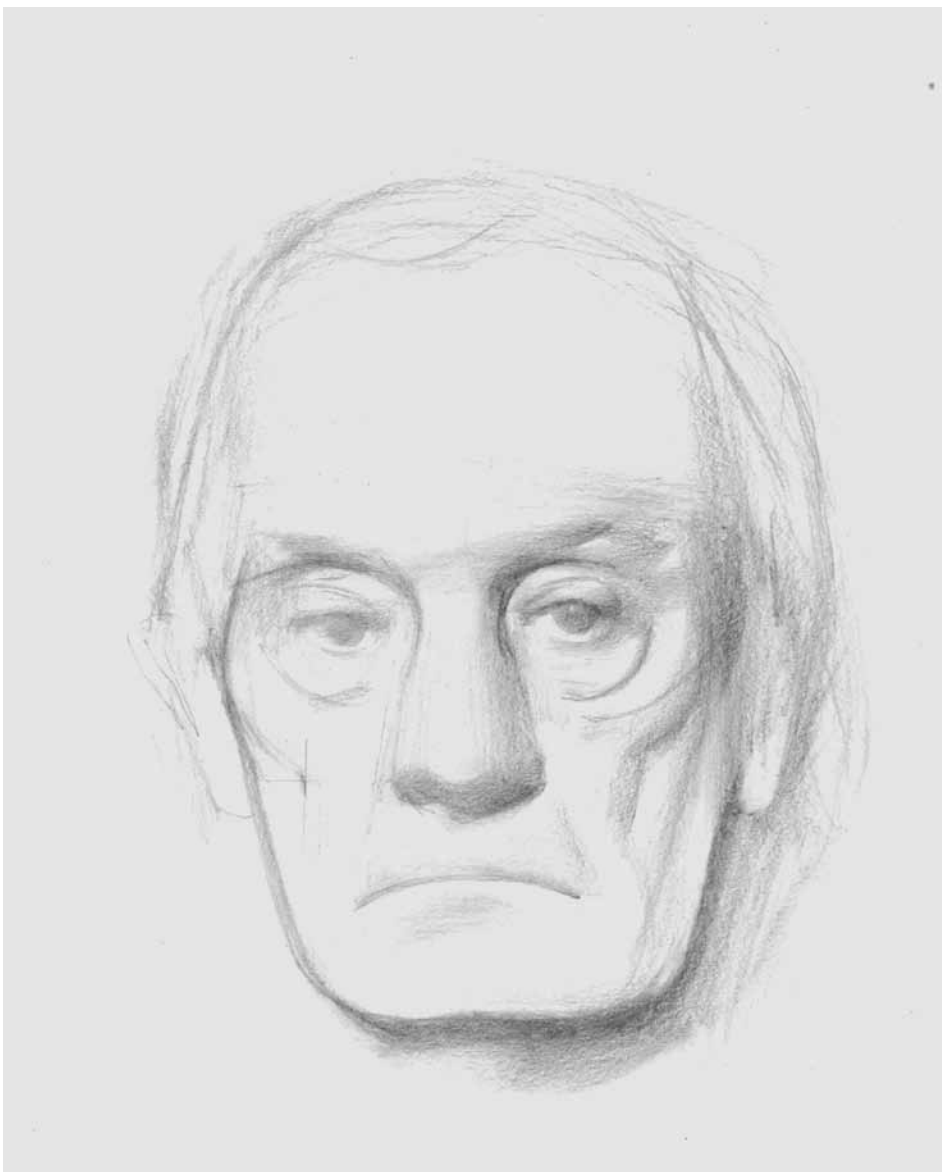
Za svoj slikarski opus dobio je niz priznanja i nagrada: Nagradu Republičkog savjeta za nauku i kulturu SRH (1959.), Nagradu grada Zagreba (1960.), Nagradu *Vladimir Nazor* (1974.), Nagradu *Branko Gavella* (1984.) i dr.

Za člana suradnika u Razredu za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1992. godine, a za redovitoga člana Akademije 12. svibnja 1994. Dvadeset šest godina bio je nazočan u Akademiji.

Njegovo djelo ostat će nam u trajnom sjećanju.

POPIS IZLOŽBI I NAGRADA

Arhiv za likovne umjetnosti
Darija Alujević, Jasenka Ferber Bogdan

PORTRET TINA UJEVIĆA, 1974.,
olovka, 354 x 292 mm, papir Schoellershammer
signatura d. d. k. olovkom: J Vaništa, vlasništvo KG HAZU inv. br. 7489

SAMOSTALNE IZLOŽBE

1952.

Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt (s Miljenkom Stančićem)

1955.

Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt (s Miljenkom Stančićem, Ljubom Ivančićem, Valerijem Michielijem i Ivanom Kožarićem)

1957.

Zagreb, Klub narodne omladine

1959.

Zagreb, Gradska galerija suvremene umjetnosti
Opatija, Mala galerija

1960.

Pariz, *Galerie Lambert*

1965.

Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

1966.

Karlovac, Zorin dom

1974.

Zagreb, Društvo arhitekata grada Zagreba

1975.

Rijeka, Moderna galerija – Mali salon
Osijek, Galerija likovnih umjetnosti

1976.

Pariz, *Centre culturel de la R.S.F. de Yougoslavie*

1979.

Zagreb, Kabinet grafike JAZU

1980.

Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt

Karlovac, Galerija *Vjekoslav Karas*

1982.

Zagreb, Galerija *Schira* (s Miljenkom Stančićem)

1983.

Zagreb, Galerija 11

Karlovac, Zorin dom

Split, Galerija umjetnina u Splitu

1984.

Zagreb, Palainovka

Zadar, *Galerija Pedišić*

Dugo Selo, Dom JNA

1985.

Zagreb, Palainovka

Osijek, (s Marijanom Jevšovarom, Julijem Kniferom, Ivanom Kožarićem i
Đurom Sederom)

Čakovec, Izložbeni salon Muzeja Međimurja – Stari grad

Beograd, Galerija *Sebastian*

1986.

Varaždin, *Galerija Sebastian*

Bjelovar, Gradski muzej Bjelovar

1987.

Zagreb, Galerija 11

Zagreb, Izložbeni salon *Josip Račić*

1988.

Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

1990.

Zagreb, Galerija *Josip Račić*

1993.

Zagreb, Kabinet grafike HAZU

Samobor, *Galerija Messingart*

1994.

Zagreb, Galerija Ana

Karlovac, Galerija *Vjekoslav Karas*

1995.

Zagreb, Galerija *Studio D*

1996.

Split, Palača Milesi

Split, Galerija *Kula*

Zagreb, *Galerija Studio D*

1997.

Zagreb, Galerija *Forum*

Zagreb, Studio *Josip Račić*

1998.

Šibenik, Galerija svetog Krševana

Dubrovnik, Galerija *Sebastian*

Split, Galerija *Kula*

2000.

Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica

Karlovac, Galerija *Vjekoslav Karas*

2002.

Zagreb, *Galerija Milan i Ivo Steiner*

2003.

Zagreb, Galerija *Forum*

Rovinj, Zavičajni muzej grada Rovinja

2005.

Zagreb, Kabinet grafike HAZU

2006.

Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica

Karlovac, Zorin dom

Beograd, Muzej primijenjene umjetnosti

2007.

Zagreb, Galerija *Nova*

2010.

Zagreb, Galerija *EE*

Zagreb, Galerija *Forum*

Zagreb, Gliptoteka HAZU

2011.

Zagreb, Izložbeni salon *Izidor Kršnjavi*

2012.

Zagreb, Palača HAZU

Rovinj, Galerija *Adris*

2013.

Zagreb, Muzej suvremene umjetnosti

2014.

Zagreb, Palača HAZU

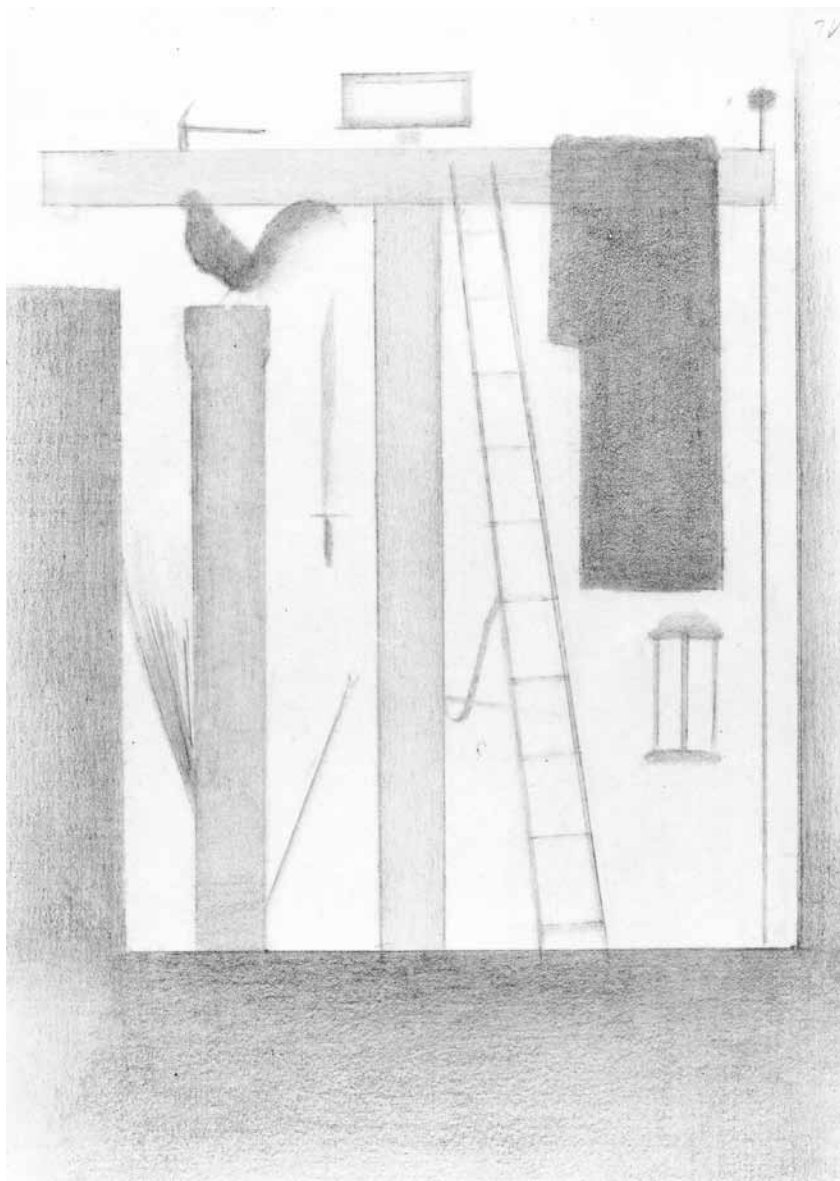
Karlovac, Galerija *Vjekoslav Karas*

2015.

Zagreb, Studio *Josip Račić*; Osijek, Muzej likovnih umjetnosti (s Davorom Vrankićem i Dujom Medićem)

2018.

Zagreb, Galerija *Šira*

STUDIJA PO SLICI NEPOZNATOG FLAMANSKOG SLIKARA /
FRAGMENT (1980. – 1990.),
olovka, 305 x 204 / 420 x 300 mm, papir Schoellershammer,
signatura na prikazu g. d. k. olovkom: JV, privatno vlasništvo

SKUPNE IZLOŽBE

1948.

Zagreb, Izložba studenata ALU, Zagreb

1949.

Zagreb, Izložba studenata ALU

1953.

Beograd, Izložba slika – iz kolekcije bivšeg Saveta za nauku i kulturu Vlade
FNRJ

Athina, Ankara, Istanbul, *60 tableaux de la peinture moderne yougoslave*

Sisak, Varaždin, Čakovec, Izložba LIKUM-a

1954.

Osijek, *Izložba sedamnaestorice, Osijek*

Damask, Beirut, Kairo, *60 tableaux de la peinture moderne yougoslave*

1955.

Ljubljana, Izložba likovne grupe za *I. mediteranski biennale u Aleksandriji*

Zagreb, Prva izložba Gradske galerije suvremene umjetnosti

Aleksandrija, *Première Biennale de la Méditerranée*

1956.

Rijeka, Salon 56

Rijeka, Izložba slika i skulptura s *Aleksandrijskog biennala*

Beograd, Godišnja izložba ULUH-a

Dubrovnik, *Suvremeno slikarstvo Jugoslavije* – izložba povodom Glavne
skupštine AICA

Milano, *Giovani artisti Jugoslavi*

1959.

Zagreb, ULUH – *Izložba mladih*

Rijeka, *III. Salon 59*

Beograd, Izložba jugoslavenskih umjetnika za *I. Međunarodni pariški biennale*
Zagreb, *Pet godina otkupa Gradske galerije suvremene umjetnosti 1954-1959*
Pariz, *Première Biennale de Paris*
Columbia (SC), *New Painting from Yugoslavia*
Paris, *Art yougoslave d'aujourd'hui*
Varaždin, *Slikarstvo poslijeratne generacije*

1960.

New York, Washington, Boston, St. Louis, *New Painting from Yugoslavia*
New York, *Guggenheim International Award*
Zagreb, Izložba ULUH-a
Dubrovnik, Split, *Slikarstvo poslijeratne generacije*
Varaždin, *Izložba grafike*
Beograd, Izložba ULUH-a

1961.

Zagreb, *60 godina slikarstva i kiparstva u Hrvatskoj*
Zagreb, *Slikarstvo - skulptura 61*
London, Coventry, Kingston-upon-Hull, Brighton, *Contemporary Yugoslav Painting and Sculpture*
Beograd, *I. trijenale likovnih umetnosti*
Ulm, *Yugoslawische Maler*
Rimini, *Premio Morgan's Paint, III. Biennale internazionale per la Pittura e la Scultura, Italia - Jugoslavia*
Pariz, *Peintres de la Galerie Lambert*
Zagreb, *Izložba skulptura i slika iz fundusa Gradske galerije*

1962.

Bombay, Ahmadabad, New Delhi, Lucknow, Calcutta, Madras, Colombo, *Contemporary Paintings From Yugoslavia*
New York, *New Painting From Yugoslavia*

1963.

Vukovar, *25 slika jugoslavenskog suvremenog slikarstva*

Västerås, *Nutida Jugoslavisk Konst*

1964.

Karlovac, *200-godišnjica gimnazije u Karlovcu*

1965.

Osijek, *22 suvremena hrvatska slikara*

Karlovac, *Slikarstvo, keramika, skulptura, tekstilni uzorci, scenografija*

1966.

Eisenstadt, *Moderne Kroatische Kunst*

1967.

Vinkovci, *Hrvatsko moderno slikarstvo I.*

Beograd, *Treći trijenale jugoslovenske likovne umetnosti*

Beograd, Sarajevo, Dubrovnik, Ljubljana, Zagreb, *Suvremena hrvatska umjetnost – poslijeratni period*

Karlovac, *Slikarstvo, grafika, skulptura*

1968.

Zagreb, *1. zagrebačka izložba jugoslavenskog crteža*

Zagreb, *Nagrađeni likovni umjetnici Hrvatske*

Montevideo, Santiago de Chile, Antofagasta, *Arte Contemporáneo Yugoslavo*

1970.

Beograd, *IV. beogradski trijenale jugoslavenske likovne umetnosti*

1972.

Zagreb, *100 djela 72 autora*

Slavonski Brod, *Ilustracije djela Ivane Brlić Mažuranić*

1974.

Osijek, *Krleža u djelima likovnih umjetnika*

Skoplje, *100 dela na sovremenata hrvatska umetnost*

1977.

Osijek, Zagreb, *Autoportret u novijem hrvatskom slikarstvu*

Zagreb, Beograd, *Gorgona*

Zagreb, *12. zagrebački salon*

Mainz, *Moderne Kunst in Kroatien*

Mönchengladbach, *Gorgona - Dokumente einer Idee, Jugoslawien 1959-1966.*

1978.

Zagreb, *Illustratori dječjih knjiga*

Karlovac, Zagreb, *Karlovačko slikarstvo od 1900. do danas*

Dortmund, Berlin, Nürnberg, *Tendenzen in der jugoslawischen Kunst von heute*

1979.

Osijek, *Mrtva priroda u novijem hrvatskom slikarstvu*

Luxemburg, *Tendances de l'art actuel en Yugoslavie*

Rim, *Tendenze dell'arte Jugoslava d'oggi*

1980.

Beograd, *Jugoslovensko slikarstvo 6. desetljeća*

1981.

Dubrovnik, *Hrvatski vedutisti od Bukovca do danas*

Osijek, *Lik - figura u novijem hrvatskom slikarstvu*

São Paulo, XVI. *São Paulo Biennial*

Berlin, *Jugoslawische Malerei 1950-1965*

1982.

Zagreb, *Ilustracije knjiga pjesama Dragutina Tadijanovića*

Zagreb, *Miroslav Krleža i hrvatska likovna umjetnost*

Zagreb, *Inovacije u hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih godina*
Karlovac, *Ozalj, Sisak, Pokupski slikari 1840.-1982.*

1983.

Zagreb, *Minimalizam u Jugoslaviji*
Zagreb, *Kontinentalni krajolik u hrvatskom slikarstvu*
Zagreb, *Interijer*

1984.

Zagreb, *Slikari scenografi*
Karlovac, *Imaginarna galerija*
Zagreb, *Zagreb u djelima likovnih umjetnika*
Karlovac, *Od Karasa do danas, Karlovac*
Zagreb, *Slikari glumcima*

1985.

Zagreb, *Od prirode do identiteta, od identiteta do prirode*
Zagreb, *Iz Vjesnikova likovnog fundusa*
Karlovac, *10 + 3 – karlovački umjetnici 1945-1985.*
Aleksandrija, *Pittori e scultori di Karlovac di oggi*

1986.

Zagreb, *S poštovanjem Titu*
Zagreb, *U susret Muzeju suvremene umjetnosti*

1987.

Zagreb, *Članovi Galerije „Josip Račić“*
Zagreb, *Postojanost figurativnog 1950-1987. – Kritička retrospektiva 22. zagrebačkog salona*
Banja Luka, *XIII. jesenji salon*

1988.

Karlovac, *Kolekcija Nikole Perića*

Koprivnica, *Izbor iz hrvatskog slikarstva 19. i 20. stoljeća iz Zbirke Paje Kanižaja*
Split, *Jugoslavenski biennale slika malog formata*

1989.

Gornja Stubica, *Pejzaž Hrvatskog zagorja u modernom hrvatskom slikarstvu*

1992.

Pula, *Hrvatsko slikarstvo 1817. – 1992.*

Zagreb, *Zbirka umjetnina Mostarske biskupije*

1993.

Čakovec, *Grafička zbirka Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu*

Đakovo, Split, Zagreb, Široki Brijeg, *Deset hrvatskih umjetnika*

Bjelovar, *Zbirka Galerije Gradskog muzeja Bjelovar*

Sydney, *The Horse Who Sings – Radical Art From Croatia*

1994.

Zagreb, *Zagreb kak imam te rad*

Rijeka, *Racionalno i spontano*

1995.

Osijek, *The city of Vodovod Osijek*

1996.

Zagreb, *125 vrhunskih djela hrvatske umjetnosti*

Beijing, *Contemporary Croatian Drawing*

Osijek, *Zbirka Mirjane Ferić*

Zagreb, *Zbirka Kanižaj*

Karlovac, *Hrvatski crtež iz Zbirke Ivana Rabuzina*

1997.

Samobor, Đakovo, *Hrvatski crtež iz Zbirke Ivana Rabuzina*

Zagreb, *Kardinalove uspomene za porušene crkve*

Venecija, Dolo, *Gorgona Gorgonesco Gorgonico*

Đurđevac, *Donacija Ivana Lackovića Croate*

Zagreb, *Zbirka Lacković Croata*

1998.

Osijek, *Tri stoljeća umjetnosti*

Sofija, *Izložba plakata HNK u Zagrebu*

1999.

Krapina, *Grafička zbirka Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu*

2000.

Pécs, *HNSZ plakátjai*

2001.

Nova Gorica, *Izložba plakata HNK u Zagrebu*

Karlovac, *Izložba iz fundusa Gradskog muzeja*

Zagreb, *Miroslav Krleža*

Đurđevac, *Portreti iz Donacije Ivana Lackovića Croate*

2002.

Moskva, Skoplje, Berlin, *The Misfits – Conceptualist Strategies in Croatian Contemporary Art*

Osijek, *Hrvatska apstrakcija 60-ih i 70-ih*

Slavonski Brod, *Izložba akvarela iz fundusa Gradskog muzeja Karlovac*

2003.

London, *The Contributions of Visual Arts to Theatrical Productions*

Zagreb, *Otvorena scena – pogled na Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu od 1990. do 2003.*

Zagreb, *Plakati dramskih predstava Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu*

Zagreb, *More u djelima hrvatskih umjetnika*

2004.

Đurđevac, *Popularna grafika*

Zagreb, *Hrvatsko slikarstvo od Šulentića do Stančića*

Slavonski Brod, *Akvareli iz fundusa Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb*
Zagreb, *Pedesete godine u hrvatskoj umjetnosti*
Zagreb, *Čudovišno*

2005.

Slavonski Brod, *Portreti Dragutina Tadijanovića*
Varaždin, *Rubne posebnosti, avangardna umjetnost u regiji od 1915.-1989.*
Kassel, *Collective Creativity – Kollektive Kreativität*
Đakovo, *Iz zbirke Spomen-muzeja*

2006.

Zagreb, *Bilježenje grada – bilježenje vremena*
Zagreb, *O nepoznatim radovima – finalna izložba*
Buzet, Pazin, Grožnjan, Labin, Pula, Rakalj, Umag, *Zlatko Zlatić i prijatelji*
– *Koza*
Otterlo, *Living Art – on the Edge of Europe*
New York, *Eye on Europe*
Zagreb, *Rani crteži doajena hrvatske umjetnosti poslije II. svjetskog rata*
Čapljina, *Rađanje uljudbenoga žarišta*

2007.

Rijeka, *Rubne posebnosti - avangardna umjetnost u regiji*
Ljubljana, *O nepoznatim radovima*
Dubrovnik, *35 autora za 35 godina Galerije Sebastian*
Pula, *Izložba umjetnina iz fundusa muzeja i zbirke Istre*

2008.

Varšava, *Kiedy rano otwieram oczy, widzę film. Eksperyment w sztuce Jugostawii w latach 60. i 70.*
Cres, *Hrvatska grafika XX. stoljeća iz zbirke Solis*

2009.

Zagreb, *Od Klovića i Rembrandta do Warhola i Picelja*
Dubrovnik, *Iz fundusa Umjetničke galerije Dubrovnik*

2010.

Pariz, *The Promises of the Past 1950-2010: A Discontinuous History of Art in Former Eastern Europe*

2011.

Zagreb, *Dijalog generacija - izložba ilustracija*

Rijeka, *Područje zastoja*

Zagreb, *Nulta točka značenja – godišnja izložba Hrvatskog fotosaveza*

Pariz, *Gorgona (---Knifer, Mangelos, Vanista...)*

Dubrovnik, *Blago Umjetničke galerije Dubrovnik - hrvatska umjetnost od kraja 19. stoljeća do danas*

Ljubljana, *Sedanost in prisotnost*

Samobor, *2. hrvatski triennale autoportreta*

2012.

Rijeka, *(Ne)poznato – (ne)viđeno iz zbirke MMSU*

Dubrovnik, *Moderna i suvremena umjetnost – iz fundusa Umjetničke galerije*

Đurđevac, *Sakupljačke strasti Ivana Lackovića Croate*

2013.

Berlin, *Gorgona*

Graz, *Nulta točka značenja*

Subotica, *Ljubav prema subverziji*

Zagreb, Pula, *Tabula rasa - primarno i analitičko u hrvatskoj umjetnosti*

Barcelona, *Museo de las narrativas paralelas. En el marco de La Internacional*

Poreč, *Tranzicija - Oleg Kulig, Josip Vaništa, Plavi nosovi*

Zagreb, *Umjetnik na odmoru_2013. / II.*

Zagreb, *Portreti Miroslava Krleže*

Zagreb, *Miroslav Krleža (1893.-1981.-2013.)*

Zagreb, *Izložba radova hrvatskih umjetnika otkupljenih za Umjetničku zbirku Europskog parlamenta*

2014.

Osijek, *Pogledi / 20. stoljeće iz fundusa Galerije likovnih umjetnosti*

Budimpešta, *Átmenet és átmenet*

Osijek, *Ljubav prema subverziji*

Ljubljana, *Politizacija prijateljstva*

Beograd, *50 umetnika iz zbirki Muzeja savremene umetnosti*

2015.

Zagreb, *Živa voda pripovijeda*

Split, *Donacija dr. sc. Vjeka Bože Jaraka Gradskom muzeju Varaždin*

Poreč, *Gorgona nekad i danas*

Zagreb, *Gorgona*

Wrocław, *Nowa sztuka dla nowego społeczeństwa*

Zagreb, *3. bijenale slikarstva*

New York, *Transmissions - Art in Eastern Europe and Latin America, 1960–1980*

2016.

Zürich, *Neo Dada - Gorgona / Absurde Freiheit, Sammlung Marinko Sudac*

Dubrovnik, *Razotkrivanje tijela*

Milano, *Modernità Non Allineata*

2017.

Zagreb, *Zbirka Roglić*

Bologna, *Gorgona, Postgorgona*

Budimpešta, *El nem kötelezett modernitás*

Vaduz, *Gorgona*

Beograd, *Sekvence - umetnost Jugoslavije i Srbije iz zbirki Muzeja savremene umetnosti*

Berlin, *Parapolitik: Kulturelle Freiheit und Kalter Krieg*

Karlovac, *Autoportret / Selfie*

Samobor, *4. trijenale autoportreta*

Petrinja, *3. petrinjski salon grafike*

2018.

Zagreb, *Zbirka Kallay – genija nema*

Zagreb, *Šezdesete u Hrvatskoj – mit i stvarnost*

Zagreb, *Rez / Cut - primjeri kolaža u umjetničkim praksama srednje i istočne Europe od avangarde do danas*

Berlin, *Hello World. Revision einer Sammlung*

Rijeka, *Upute za gledanje - što bi tijelo htjelo?*

Zagreb, Osijek, *(Ne)postojanost prostora - Prostori naracije i imaginacije*

Zagreb, *Okruženju usprkos*

PODSUSED (1993.),
pastel, 295 x 278 / 360 x 305 mm, bütün papir,
signatura na prikazu d.d. k. olovkom: J. Vaništa, privatno vlasništvo

NAGRADE

1959.

Nagrada Republičkog savjeta za nauku i kulturu

1961.

Nagrada grada Zagreba za slikarstvo za 1960. godinu za sliku *Kompozicija 7*

1975.

Godišnja nagrada *Vladimir Nazor* za 1974. godinu – za izložbu crteža u Društvu arhitekata grada Zagreba 1974.

1983.

Kazališna nagrada *Gavella*

2002.

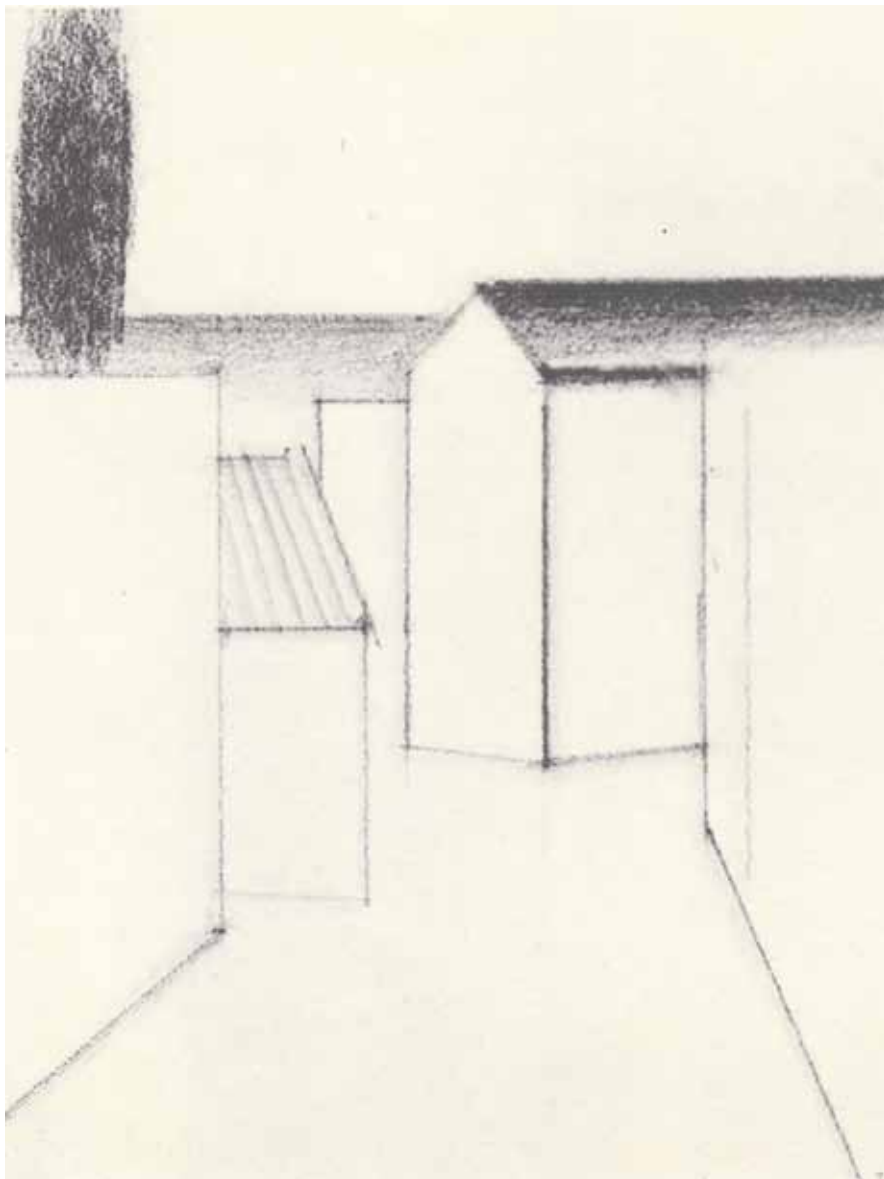
Vjesnikova nagrada za književnost *Ivan Goran Kovačić* za 2001. za *Knjigu zapisa*

2007.

Nagrada *Vladimir Nazor* za životno djelo za likovne i primijenjene umjetnosti za 2006. godinu

2014.

Orden *Chevalier des Arts et des Lettres*

SELO BARCI, 1976.

kreda, 222 x 170 / 325 x 406 mm, papir crtaćeg bloka,
signatura na prikazu d. d. k. olovkom: JV, ispod prikaza d.: 76 J Vaništa,
privatno vlasništvo

BIBLIOGRAFIJA IZBOR

Arhiv za likovne umjetnosti
Andreja Der-Hazarijan Vukić

MONOGRAFIJE

- Mirić, Milan: *Vaništa – crteži (Monografija)*. Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1979.
- Tonković, Zdenko: *Vaništa (Monografija)*, vlastita naklada i Galerija umjetnina Split, Zagreb, 1983.
- Putar, Radoslav: *Vaništa*. Galerija 11, Zagreb, 1984.
- Schiffler, Ljerka: *Za licem melankolije*. Igor Magić, Galerija 11, Zagreb, 1985.
- Tonković, Zdenko: *Josip Vaništa (Monografija)*. Naprijed, AKD, Zagreb, 1993.
- Zidić, Igor: *J.V. (Ogledi o Vaništi)*. Kratis, Zagreb, 1998.
- Goldstein, Slavko: *Vaništa – crteži 1949.-1999. (Monografija)*. Novi Liber, Zagreb, 2000.
- Tonković, Zdenko: *Vaništa (Monografija)*. Kratis, Zagreb, 2004.
- Putar, Radoslav: *Pisma J. V. Kratis*, Zagreb, 2005.
- Zidić, Igor: *Slika i vrijeme: Josip Vaništa (Monografija)*. Biblioteka Slika i vrijeme, Ex libris, Zagreb, 2013.
- Shiffler, Ljerka: *Josip Vaništa: Beskonačni štamp – u čast Manetu (Monografija)*. Biblioteka Nucleus, Muzej suvremene umjetnosti, 2014.

GRAFIČKE MAPE

- Putar, Radoslav: *Vaništa (Mapa)*. Sigurd J. Schaps, Galerija 11, Zagreb, 1993.
- Maroević, Tonko: predgovor u: *Josip Vaništa: dvadeset pet crteža*. (Grafička mapa), Kratis, Zagreb, 2005.

TEKSTOVI U KATALOZIMA IZLOŽABA

- Kelemen, Boris: *Fantastično slikarstvo šestog desetljeća u Hrvatskoj*. U: katalog izložbe, *Jugoslavenko slikarstvo šeste decenije*, Muzej savremene umetnosti, Beograd, srpanj, 1980., 82-86.

- Denegri, Ješa: *Kraj šeste decenije: enformel u Jugoslaviji*. U: katalog izložbe, *Jugoslavensko slikarstvo šeste decenije*, Muzej savremene umjetnosti, Beograd, srpanj, 1980., 125-144.
- Susovski, Marijan: Predgovor. U: katalog izložbe, *Josip Vaništa: crteži 1953-1988.*, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, prosinac 1988.
- Gotthardi Škiljan, Ivan: Predgovor. U: katalog izložbe, *Josip Vaništa: crteži, akvareli, pasteli 1946.-1993.*, Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, studeni 1993.
- Zidić, Igor: Predgovor. U: katalog izložbe, *Josip Vaništa: ljudi, mjesta, krajevi, 1946.-1997.*, Moderna galerija, Studio „Josip Račić“, Zagreb, prosinac, 1997.
- Maroević, Tonko: Predgovor. U: katalog izložbe, *Josip Vaništa: crteži, akvareli, pasteli 1945.-2005.*, Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, svibanj 2005.
- Maroević, Tonko: Predgovor. U: katalog izložbe, *Vaniština poputbina*, Glip-toteka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, studeni 2007.
- Beroš, Nada: Predgovor. U: katalog izložbe, *Josip Vaništa – ukidanje retrospektive*, Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, travanj 2013.
- Maroević, Tonko: Predgovor. U: katalog izložbe, *Rukovet: Josip Vaništa*, (ur. Velimir Neidhardt), Strossmajerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, ožujak 2014.

ČLANCI U PERIODICI I DNEVNIM TISKOVINAMA:

- Putar, Radoslav: *Kritički osvrt na izložbu slika i grafika Miljenka Stančića i Josipa Vanište*. Krugovi, 7, Zagreb, 1952., 570-576.
- (Anon.): *Izložba slika i grafike (Miljenko Stančić – Josip Vaništa)*. Naprijed, Zagreb, 12.9.1952.
- Vrančić, J.(osip): *Velika obećanja: Uz izložbu Stančića i Vanište*. Vjesnik / Nedjeljni prilog, Zagreb, 21.9.1952.
- Depolo, *Josip: Aktuelni problemi našeg slikarstva: Razgovor sa slikarima Stančićem i Vaništom*. Narodni list, Zagreb, 26.10.1952.

- Vereš, Saša: *Proklet i sam: Stogodišnjica „najpokvarenijeg“ pjesnika*. Narodni list, Zagreb, 3.10.1954.
- Putar, Radoslav: *Josip Vaništa*. Vjesnik, Zagreb, 21.12.1954.
- (Anon.): *Josip Vaništa: O ideji i postupku*. Večernji list, Zagreb, 30.1.1955.
- Putar, Radoslav: *Novi Josip Vaništa*. Narodni list, Zagreb, 13.2.1955.
- Putar, Radoslav: *Vaništa i Stančić*. Čovjek i prostor, 25, Zagreb, 1955., 7.
- Miše, Jerolim: *Izložba „Grupe petorice“ (Ivančić, Kožarić, Michielli, Stančić i Vaništa)*. Bulletin Instituta za likovne umjetnosti JAZU, 8, Zagreb, 1956., 23-24.
- (g.p.): *Psiholog mrtvih priroda i portreta*. Karlovački tjednik, Karlovac, 13.7.1956.
- M. G.: *Josip Vaništa izlaže u Klubu Narodne omladine*. Narodni list, Zagreb, 10.1.1958.
- Putar, Radoslav: *Na oštrici linije: Uz izložbu crteža J. Vanište u Klubu Narodne omladine*. Narodni list, Zagreb, 15.1.1958., 4.
- D.(epolo), J.(osip): *Pedagoški i efikasno*. Vjesnik, Zagreb, 16.1.1958.
- (Anon.): *Samostalna izložba Josipa Vanište*. Vjesnik, Zagreb, 19.4.1959.
- Depolo, J.(osip): *Slikar svijetla: Uz samostalnu izložbu Josipa Vanište u Grads-koj galeriji*. Vjesnik, 26.4.1959.
- Putar, Radoslav: *Na rubu vidljivog*. Narodni list, Zagreb, 30.4.1959.
- Putar, Radoslav: *Pra-vid stvari*. Čovjek i prostor, 86, Zagreb, 1959., 7.
- Istranin, Borislav: *Slikar prirode*. Večernji vjesnik, Zagreb, 6.5.1959.
- Meštrović, Matko: *Nesvakodnevni susret*. Vjesnik u srijedu, 6.5.1959.
- D.(epolo), J.(osip): *Jugoslavenski umjetnici na I. Bienalu u Parizu*. Večernji list, Zagreb, 11.7.1959.
- Horvat Pintarić, Vera: *Topografija imaginarnog pejzaža (Josip Vaništa)*. Republika, 7/8, Zagreb, 1959.
- M. G.: *„Volim raditi kao amater“*. Večernji list, Zagreb, 6.8.1959.
- Udatny, Vladimir: *Bijela grafika Josipa Vanište*. Novi list, Rijeka, 13.9.1959.
- Grgičević, M.(arija): *Nakon pariskog biennala mladih: Pogreb apstraktne umjetnosti?*. Večernji list, Zagreb, 31.10.1959.

- (Anon.): *Vaništa u Parizu*. Vjesnik, Zagreb, 2.10.1960.
- (g): *Stupica, Gliha i Vaništa u talijanskim kolekcijama*. Večernji list, Zagreb, 11.2.1961.
- (Anon.): *Autori i ostvarenja*. Vjesnik, Zagreb, 9.5.1961.
- (g): *Stančić i Vaništa u Galeriji Lambert*. Večernji list, Zagreb, 12.7.1961.
- Z.(idić), I.(gor): *Redak o Gorgoni*. Studentski list, Zagreb, 7.11.1961.
- (Anon.): *Josip Vaništa*. Telegram, 227, Zagreb, 28.8.1964.
- Cvetkova, E.(lena): *Proizvod subjekta: Samostalna izložba Josipa Vanište u Gradskoj galeriji*. Večernji list, Zagreb, 5.4.1965.
- Maleković, V.(ladimir): *Na prijelomnoj tački razvoja*. Vjesnik, Zagreb, 6.4.1965.
- Čorak, Željka: *Slika i misao*. Studentski list, Zagreb, 11.4.1965.
- Zidić, Igor: *Naš prostor u umjetnosti*. Život umjetnosti 1, Zagreb, 1966., 26-37.
- Skutari, Petar: *Intimni crteži*. Karlovački tjednik, Karlovac, 17.11.1966.
- Maleković, Vladimir: *Vaništa kao crtač*. Vjesnik, Zagreb, 30.5.1974.
- Depolo, Josip: *Vaništini crteži*. Politika, Beograd, 13.6.1974., 4.
- Zidić, Igor: *Portretist intelekta*. Start, 141, Zagreb, 19.6.1974.
- Cvetkova, Elena: *Život slikara njegovo je djelo*. Večernji list, Zagreb, 31.8.1974.
- G. M.: *Izlaže Josip Vaništa*. Novi list, Rijeka, 20.5.1975.
- Cvetkova, E.(lena): *Crtačke intime: Retrospektiva crteža Josipa Vanište u Rijeci*. Večernji list, Zagreb, 30.5.1975.
- Ekl, Vanda: *Tišina koja govori*. Vjesnik, Zagreb, 10.6.1975.
- M. Š.: *Predane Nagrade „Vladimir Nazor“*. Vjesnik, Zagreb, 20.6.1975.
- C.(vetkova), E.(lena): *Naglo u novu sezonu*. Večernji list, Zagreb, 25.9.1975.
- (Anon.): *Za početak – Vaništa*. Glas Slavonije, Osijek, 2.10.1975.
- (Anon.): *Otvorena izložba crteža Josipa Vanište*. Glas Slavonije, Osijek, 4.10.1975.
- Antonić, Ljerka: *U punom sjaju bjeline*. Glas Slavonije, Osijek, 4.10.1975., 8.
- Hunjadi, Mirko: *Fascinantni crteži Josipa Vanište*. Glas Slavonije, Osijek, 15.10.1975.

- Blažek, Pavle: *Tin*. Glas Slavonije, Osijek, 18.10.1975.
- Bačić, Marcel: *Josip Vaništa*, Izložba crteža (1954.-1974.), Društvo arhitekata grada Zagreb, 16.-26. 5.1974. *Život umjetnosti*, 22-23, Zagreb, 1975., 169-171.
- Denegri, Ješa: *Zagreb – Pojave oko 1960*. Polja, 204, Novi Sad, veljača 1976.
- Šošić, Davor: *Crteži Josipa Vaništa pred pariškom publikom*. Vjesnik, Zagreb, 10.4.1976.
- (Anon.): *Razstava Josipa Vaništa v Parizu*. Delo, Ljubljana, 13.4.1976.
- Kalajdžić, Dragan: *Ruka i oko*. 15 dana, 6, Zagreb, 1976., 6-10.
- Baljković, Nebojša: *Gorgorna*. Pitanja, 9, Zagreb, 1976.
- R. A.: *O biciklima i luna-parkovima*. Vjesnik, Zagreb, 9.12.1976.
- Delorko, Olinko: *Zapisi*. Republika, 3, Zagreb, 1977.
- Maleković, Vladimir: *Uskrsnuće utrnule etape*. Vjesnik, Zagreb, 12.4.1977.
- Kalajdžić, Dragan: *Kruh*. 15 dana, 4-5, Zagreb, 1977.
- Denegri, Ješa: *Četiri teme iz suvremene hrvatske umjetnosti*. Izraz, 11-12, Sarajevo, 1977.
- Ž. P.: *Izložba radova 39-orice slikara*. Karlovački tjednik, Karlovac, 29.6.1978.
- Kobia, Gordana: *Kakvi kriteriji?*. Oko, 187, Zagreb, 17.5.1979.
- Tomljanović, Ivo: *Lakši put do izdavača*. Borba, Beograd, 25.6.1979.
- Cvetkova, E.(lena): *Mijene kao nadahnuće*. Večernji list, Zagreb, 3.7.1979.
- Maleković, Vladimir: *Suptilan crtač*. Vjesnik, Zagreb, 11.7.1979.
- Depolo, Josip: *Josip Vaništa (Kabinet grafike JAZU)*. Oko, 192, Zagreb, 26.7.1979., 18.
- Baldani, Juraj: *Svečanost crteža i bujnost tapiserije*. Studio, Zagreb, 27.7.1979.
- Tomljanović, Ivo: *Naučno sagledavanje Krležinog djela*. Borba, Zagreb, 27.4.1980.
- (Anon.): *Premošćivanje rascjepa*. Večernji list, Zagreb, 19.5.1980.
- Kobia, Gordana: *Čovjek u zatvorenoj sredini: Razgovor s Josipom Vaništom*. Oko, 215, Zagreb, 12.6.1980.
- Šercer, Marija: *Ljudski pristup temi*. Oko, 215, Zagreb, 12.6.1980.

Vereš, Saša: *Slikari naše mladosti*. *Oko*, 217, Zagreb, 10.7.1980.

Maković, Zvonko: *Ti traljavi kunsthistoričari*. *Oko*, 220, Zagreb, 21.8.1980.

Muić, Mladen: *Vaništa – klasik*. Karlovački tjednik, Karlovac, 9.10.1980.

Škunca, Josip: *Blistavi povratak Vanište*. *Vjesnik*, Zagreb, 13.10.1980.

Škunca, Josip: *Poslije trideset godina*. *Vjesnik*, Zagreb, 12.12.1982.

Škunca, Josip: *Osvježeni repertoar*. *Vjesnik*, Zagreb, 24.3.1983.

(c): *Retrospektiva J. Vanište*. *Večernji list*, Zagreb, 21.4.1983.

Botić Bego, Marina: *Pjesnik zagrebačkih veduta*. *Slobodna Dalmacija*, Split, 10.5.1983.

Kečkemet, Duško: *Vaniština retrospektiva u Splitu*. *Vjesnik*, Zagreb, 25.5.1983.

Depolo, Josip: *Kroz zagrebačke galerije*. *Oko*, 295, Zagreb, 21.7.1983.

Depolo, Josip: *Razgovor s Josipom Vaništom: Čovjek koji čeka na crveno*. *Oko*, 303, Zagreb, 10.11.1983.

Škunca, Josip: *Nostalgично lice prirode*. *Vjesnik*, Zagreb, 5.1.1984.

Vrančić, Josip: *Slutnje opravdane, obećanja ispunjena*. *Vjesnik*, Zagreb, 9.7.1984.

Mraović, Branka: *Zrelost za slobodu*. *Vjesnik*, Zagreb, 15.9.1984.

Depolo, Josip: *Etide velikog majstora*. *Vjesnik*, Zagreb, 20.11.1984.

Vnuk, Rada: *Josip Vaništa...i slikar u plavom*. *Vjesnik*, Zagreb, 23.11.1984.

Stojanović, M.(iroslav): *Svjetla Josipa Vanište*. *Vjesnik*, Zagreb, 21.6.1985.

Depolo, Josip: *Po Cézanneovoj formuli*. *Vjesnik*, Zagreb, 27.6.1985.

Šošić, Davor: *Matoš i Krleža opet u Beogradu*. *Vjesnik*, Zagreb, 20.7.1985.

(I.Ž.): *Vaništa u Čakovcu*. *Vjesnik*, Zagreb, 19.9.1985.

Škunca, Josip: *Slikar na putu*. *Vjesnik*, Zagreb, 30.9.1985.

Škunca, Josip: *Žar pribrane ljepote*. *Vjesnik*, Zagreb, 4.1.1986.

Depolo, Josip: *U salonu obuće „Šimecki“*. *Oko*, 360, Zagreb, 16.1.1986.

(Anon.): *Josip Vaništa: Izložba i zapis*. *Varaždinske vijesti*, Varaždin, 16.1.1986.

(Anon.): *Jedan slučaj, dvije izložbe: Riječ osjetljivom čovjeku*. *Varaždinske vijesti*, Varaždin, 6.2.1986.

Škunca, Josip: *Slikar tišine*. *Vjesnik*, Zagreb, 18.2.1986.

Pavičić, Josip: *Melankolija*. *Vjesnik*, Zagreb, 21.4.1986.

- (Anon.): *Osebnostna slikarska ličnost*. Bjelovarski list, Bjelovar, 15.5.1986.
- (Anon.): *U znaku Vanište*. Vjesnik, Zagreb, 27.11.1987.
- Putar, Radoslav: *Majstor produbljene mašte*. Vjesnik, Zagreb, 12.12.1987.
- Škunca, Josip: *Likovni izlog: Početak puta*. Vjesnik, Zagreb, 30.12.1987.
- Pelikan, Miroslav: *Savršenstvo jednostavnosti*. Glas Slavonije, Osijek, 14.1.1988.
- Beroš, Nada: *Josip Vaništa – Usuprot*. Oko, 412, Zagreb, 14.1.1988., 16-17.
- Beroš, Nada: *Askeza i hereza*. Danas, 357, Zagreb, 20.12.1988., 39-41.
- (do. j.): *Lirski crteži*. Večernji list, Zagreb, 22.12.1988.
- Škunca, Josip: *Na razmeđu krika i šapata*. Vjesnik, Zagreb, 27.12.1988.
- (Anon.): *Retrospektiva crteža Josipa Vanište*. Novi list, Rijeka, 6.1.1989.
- (Anon.): *Monografija „Josip Vaništa“*. Vjesnik, Zagreb, 28.1.1989.
- Vereš, Saša: *Slikarevi zapisi*. Oko, 449, Zagreb, 1.6.1989., 32.
- Vaništa, Josip: *Krleža: demiurg mog naraštaja*. Vjesnik, Zagreb, 8.7.1989., 13.
- (v.v.): *Kolekcija Josipa Vanište*. Vjesnik, Zagreb, 21.2.1990.
- Filipović, Ljiljana: *Josip Vaništa*. 15 dana, 3, ožujak, 1990., 31-38.
- (spn): *Vaništa – počasni gost*. Večernji list, Zagreb, 9.10.1990.
- Pelikan, M.(iroslav): *Umjetnost ima kasne suce*. Glas Slavonije, Osijek, 15.11.1990., 11.
- Pelikan, Miroslav: *Svijet lirske kantilene*. Vjesnik, Zagreb., 26.12.1990.
- Pelikan, M.(iroslav): *Hladnoća ravne linije*. Novi list, Rijeka, 22.6.1991., 18.
- Ivanišević, Đurđica: *Josip Vaništa – Karlovac u duši i Trnje u srcu*. Slobodna Dalmacija, Split, 2.10.1993., 27-28.
- Pelikan, Miroslav: *Izvanredno nadarena ruka*. Novi list, Rijeka, 19.11.1993., 17.
- Nikitović, Spomenka: *Čistoća besprijekornosti*. Večernji list, Zagreb, 19.11.1993., 41.
- Sabljak, Tomislav: *Vaništa kao portretist*. Vjesnik/Danica, Zagreb, 20.11.1993., 16.
- Beroš, Nada: *Elipsa kao vertikalna*. Kontura, 21, Zagreb, studeni, 1993., 48.
- Maroević, Tonko: *Iznad i ispod crte*. Kontura, 22-23, Zagreb, prosinac, 1993., 60.
- Rismondo ml., Vladimir: *Za unutarne oko*. Slobodna Dalmacija, Split, 11.12.1993., 27.
- Pelikan, Miroslav: *Umjetnik nemjerljiva utjecaja*. Vjesnik, Zagreb, 3.1.1994., 11.

J.(endrić), Do.(rotea): *Povratak Josipa Vanište*. Večernji list, Zagreb, 24.2.1994., 29.

(M. Š.): *Vaništa u „Karasu“*. Vjesnik, Zagreb, 25.2.1994., 29.

Plevnik, J.(asna): *Retrospektiva Vanište*. Slobodna Dalmacija, Split, 26.2.1994., 31.

Jendrić, D.(rotea): *Vaništa za novi početak*. Večernji list, Zagreb, 28.2.1994., 29.

Pelikan, Miroslav: *Slika – otvoren prozor*. Glas Slavonije, Osijek, 17.8.1994., 23.

Pelikan, M.(iroslav): *Uvod u novu monografiju*. Glas Slavonije, Osijek, 18.10.1994., 23.

Pelikan, Miroslav: *Novi autorski izazov*. Vjesnik, Zagreb, 2.3.1995., 18.

Bašić, S.: *Prezir prema rastrošnosti*. Slobodna Dalmacija, Split, 4.3.1995., 46.

Kusin, Vesna: *Vaništa – Bojenje crtežom*. Vjesnik, Zagreb, 10.3.1995., 35.

(c): *„Pejzaži duše“*. Glas Koncila, 11, Zagreb, 12.3.1995., 7.

Sabljak, Tomislav: *Slikareva strepnja*. Vjesnik, Zagreb, 26.3.1995., 19.

Pelikan, Miroslav: *Produhovljena melankolija*. Glas Slavonije, Osijek, 15.4.1995., 8.

Pelikan, Miroslav: *Memoarska poetika*. Glas Slavonije, Osijek, 5.5.1995., 31.

Pelikan, Miroslav: *Crtež je zaokruženo likovno djelo*. Vjesnik/Danica, Zagreb, 6.1.1996., 2.

N.(ikitović), Sp.(omenka): *Portreti pejzaža*. Večernji list, Zagreb, 15.3.1996., 17.

Pelikan, Miroslav: *Crtom se može sve (razgovor s J. Vaništom)*. Večernji list, Zagreb, 19.3.1996., 15.

Župan, Ivica: *Dopadljivi krajolici*. Hrvatsko slovo, 49, Zagreb, 29.3.1996., 20.

T. (olić), V.(lasta): *Vaniština ulja*. Slobodna Dalmacija, Split, 4.9.1996., 13.

Pelikan, Miroslav: *Ton i forma senzibiliteta*. Glas Slavonije, Osijek, 4.9.1996., 25.

Tolić, V.(lasta): *Iz tišine prema apsurd*. Slobodna Dalmacija, Split, 6.9.1996., 14.

Lalin, Tomislav: *Drama egzistencije*. Slobodna Dalmacija/Forum, Split, 10.9.1996., 1.

Brešan, Igor: *Olovka koja mijenja svijet*. Slobodna Dalmacija, Split, 12.9.1996., 17.

Relja, Slaven: *Umjetnikov dah na staklu*. Večernji list, Zagreb, 15.9.1996., 20.

Miroslav, Pelikan: *Zanima me ono iza lica*. Vjesnik, Zagreb, 3.1.1997., 18.

Nikitović, S.(pomenka): *Pisci i modeli*. Večernji list, Zagreb, 11.1.1997., 43.

Glumac, Branislav: *Josip Vaništa i portret*. Hrvatsko slovo, 92, Zagreb, 24.1.1997., 19.

- Pelikan, M.(iroslav): *Prepoznatljivi znak nečijeg lica*. Glas Slavonije, Osijek, 28.1.1997., 25.
- Rusan, Andrija: *Vaništa – plemeniti oblik samotnosti*. Čovjek i prostor, 3-4, Zagreb, 1997., 34-37.
- Venturini, Zdenko: *Čitajući Vaništine zapise – usputne bilješke*. Čovjek i prostor, 3/4, Zagreb, 1997., 38.
- Quien, Enes: *Odmjereno trajanje*. Vjesnik, Zagreb, 8.1.1998., 21.
- Tolić, V.(lasta): *Nature morte Josipa Vanište*. Slobodna Dalmacija, Split, 26.2.1998.,
- Benić, Gordana: *Oživljavam mrtve predmete*. Slobodna Dalmacija, Split, 28.2.1998., 44.
- Vidulić, Sandi: *Češnjak i poriluk*. Slobodna Dalmacija/Forum, Split, 3.3.1998., 2.
- Šitin, Tonči: *Božanski život mrtvih priroda*. Hrvatsko slovo, 151, Zagreb, 13.3.1998., 20.
- Vidulić, Sandi: *Zbrkano, ali dobro*. Slobodna Dalmacija, Split, 23.4.1998., 20.
- Braut, Helena: *Josip Vaništa: Djelo nije dobro ako nešto govori samo autoru, a ne i drugima*. Vjesnik, Zagreb, 2.8.1998., 20.
- Tenžera, Marina: *Senzibilna likovna studija*. Vjesnik, Zagreb, 15.12.1998., 19.
- (spn): *Ogledi o Vaništi*. Večernji list, Zagreb, 15.12.1998., 16.
- Slade, Iris: *Josip Vaništa, više ili manje – uz izložbu Mrtve prirode 1952.-1997*. Kontura, 55, Zagreb, zima, 1997./98., 54.
- Sablja, Tomislav: *Magija portreta*. Večernji list/Obzor, Zagreb, 21.2.1999., 16.
- (Duda, V.): *Suptilni crteži Josipa Vanište*. Vjesnik, Zagreb, 6.3.2000., 13.
- (Mi. M.): *Monografija Vaništininih crteža*. Jutarnji list, Zagreb, 7.3.2000., 17.
- Mandić, J.(elena): *Književnici u Vaništinoj olovci*. Novi list, Rijeka, 8.3.2000., 35.
- (Z. Ra.): *Portreti „čitani“ iznutra*. Večernji list, Zagreb, 8.3.2000., 46.
- (Hina): *Predstavljani Vaništini crteži*. Vjesnik, Zagreb, 9.3.2000., 15.
- Škunca, J.(osip): *Izložba i monografija Josipa Vanište*. Vjesnik, Zagreb, 16.3.2000., 27.
- Sabljak, Tomislav: *Razgovor s Josipom Vaništom: Krležu me je optužio da sam mu crtežom prorekao parezu facijalisa!*. Večernji list/Obzor, 2.7.2000., 18.

- Jovetić, Goran: *Šutnja kao odgovor*. Vjesnik, Zagreb, 22.11.2001., 14.
- Jendrić, D.(orotea): *Minijature iz života poznatih*. Večernji list, Zagreb, 22.11.2001., 17.
- Baričević, Marina: *Čovjek s estetskim stavom*. Novi list, Rijeka, 6.1.2002., 6-7.
- Jergović, Miljenko: *Iznimna Vaniština proza, suspregnuta i dirljivo poštena*. Jutarnji list, Zagreb, 8.12.2001., 60.
- Pelikan, Miroslav: *Slika Tina iz prosjačkog izdanja*. Večernji list, Zagreb, 17.1.2002., 17.
- Šimat Banov, Ive: *Jedan model (ne)postojanja*. Vijenac, 207, Zagreb, 7.2.2002., 13.
- Dragojević, Rade: *Krleža je kao model bio odsutan, miran, ponekad osjetljiv*. Novi list, Rijeka, 10.2.2002., 2-3.
- Paljetak, Luko: *Pohvala bijeloj neoslíkanoj lepezi*. Vjesnik, Zagreb, 14.6.2002., 22.
- Jurčić, J.: *Vaništa ne želi čuti za dokumentarac o sebi*. Večernji list, Zagreb, 13.7.2002., 14.
- Babić Višnjić, Snježana: „Na našim je područjima artizam uvijek bio neka vrsta iluzije, zanos koji se gasio“. Nedjeljni Vjesnik, Zagreb, 21.7.2002., 22.
- Benić, Gordana: *Otići daleko znači vratiti se*. Slobodna Dalmacija, Split, 27.8.2002., 42.
- Beusan, Mario: *Sve se može izraziti crtom i olovkom*. Vjesnik, Zagreb, 20.10.2002., 19.
- (R. D.): *Portreti suputnika iz „Gorgone“*. Glas Slavonije, Osijek, 22.10.2002., 40.
- Š.(kunca), J.(osip): *Olovka poput seizmografa*. Vjesnik, Zagreb, 3.11.2002., 4.
- Ožegović, Nina: *Josip Vaništa – samozatajni slikarski velikan (intervju)*. <http://www.nacional.hr/hr/articles/>, Nacional, 365, Zagreb, 13.11.2002.
- Džebić, Branka: *Portretist inteligencije*. Vjesnik, Zagreb, 20.11.2002., 15.
- K. R.: *Josip Vaništa ovjenčan „Goranom“*. Vjesnik, Zagreb, 21.11.2002., 15.
- Džebić, Branka: „Zapisi“ su knjiga mog života. Vjesnik, Zagreb, 29.11.2002., 19.
- D.(ragojević), R.(ade): *Laureati Vaništa*, Iveković, Tarbuk, Dragić i Medvešek. Novi list, Rijeka, 1.12.2002., 86.
- Benić, Gordana: *O umjetnosti se danas govori podrugljivo*. Slobodna Dalmacija/Forum, Split, 8.1.2003., 2-3.

- Tolić, Vlasta: *Dosad nepoznati Vaništa*. Vjesnik, Zagreb, 16.1.2003., 28.
- Dragojević, R.(ade): *Gradske vedute i pejzaži u Forumu*. Novi list, Rijeka, 17.1.2003., 61.
- Tolić, Vlasta: *Vizualne elegije pune tuge i sjete*. Vjesnik, Zagreb, 3.2.2003., 16.
- P.(elikan), M.(iroslav): *Josip Vaništa izlaže u Rovinju*. Večernji list, Zagreb, 27.7.2003., 18.
- Urošević, Mirko: *Izvanvremenski crteži*. Vjesnik, Zagreb, 31.7.2003., 19.
- Pelikan, Miro: *Možda pripadam nečemu čega nema*. Nedjeljni Vjesnik, Zagreb, 3.8.2003., 18.
- Urošević, Mirko: *U Rovinju se osamostalio moj crtački izraz*. Vjesnik/Caffe, Zagreb, 6.8.2003., 15.
- Ivandić, Martina: *Ljepota Vaništine olovke*. Vjesnik, Zagreb, 17.12.2003., 17.
- Maroević, Tonko: *Sabranost i odabranost*. Vjesnik, Zagreb, 15.5.2004., 16.
- Maroević, Tonko: *Slikar zanosnih odricanja*. Nedjeljni Vjesnik, Zagreb, 22.8.2004., 19.
- Kiš, P.(atricia): *U novoj Vaništinoj monografiji svi antologijski radovi umjetnika*. Jutarnji list, Zagreb, 3.9.2004., 23.
- Dragojević, Rade: *Umjetnička pustolovina dvadesetog stoljeća*. Novi list, Rijeka, 26.9.2004., 34.
- Tenžera, Marina: *Vaništa – šutnja koja vidi*. Vjesnik, Zagreb, 27.9.2004., 13.
- (Hina): *Predstavljena monografija „Vaništa“ Zdenka Tonkovića*. Glas Slavonije, Osijek, 27.9.2004., 17.
- Benić, Gordana: *Bezglasno slikarstvo*. Slobodna Dalmacija/Forum, Split, 16.10.2004., 29.
- Baričević, Marina: *Slike fiksirane iz bezvremenosti*. Novi list/Mediteran, 24.10.2004., 6.
- Cvitan, Grozdana: *Redukcija iza kišne zavjese*. Zarez, 141, Zagreb, 4.11.2004., 39.
- Mandić, Jelena: *Krađu slika Otona Glihe doživljam kao poniženje*. Novi list/Mediteran, Rijeka, 28.11.2004., 6.
- Albaneže, Nikola: *Zdenko Tonković – Monografija Josipa Vanište*. Kontura, 83, Zagreb, prosinac, 2004., 64-65.

- Hlevnjak, Branka: *Josip Vaništa u šest stavaka*. Vjesnik, Zagreb, 8.12.2004., 16.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Portret više nikoga ne zanima*. Vjesnik, Zagreb, 21.5.2005., 66-67.
- Jendrić, Dorotea: *Od slikanja nema veće osamljenosti*. Večernji list, Zagreb, 25.5.2005., 32.
- (Hina): *Nepoznati Vaništa*. Novi list, Rijeka, 27.5.2005., 17.
- Kiš, Patricia: *Obljetnička izložba Josipa Vanište*. Jutarnji list, Zagreb, 28.5.2005., 79.
- Maroević, Tonko: *Crtna magija*. Vjesnik, Zagreb, 11.6.2005., 65.
- Baričević, Marina: *Obnovljeni dijalog sa slikom*. Novi list/Mediteran, Rijeka, 12.6.2005., 8.
- Maroević, Tonko: *Prijateljstvo koje je obilježilo likovnu umjetnost*. Vjesnik, Zagreb, 24.9.2005., 60.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Putarova pisma Vaništi*. Vjesnik, Zagreb, 26.9.2005., 49.
- (D. De.): *Vaništa na beogradskom sajmu knjiga*. Večernji list, Zagreb, 27.10.2005., 19.
- Maroević, Tonko: *Psihogrami iz sjena*. Vjesnik, Zagreb, 25.3.2006., 67.
- (b): *O Gorgoni i u katalogu Y. Kleina*. Večernji list, Zagreb, 16.12.2006., 31.
- Zec, Miroslav: *Dva lica Vaništinog opusa*. Novi list, Rijeka, 7.4.2007., 23.
- Škunca, Josip: *Prostor tišine i meditacije*. Vjesnik, Zagreb, 7.4.2007., 14.
- Jendrić, Dorotea: *Gorgona, čiste misli za travanj*. Večernji list, Zagreb, 10.4.2007., 27.
- Škunca, Josip: *Slikarstvo drugačijeg svijeta*. Vjesnik, Zagreb, 3.5.2007., 19.
- (G.M.): *Genius loci Josipa Vanište*. Vjesnik, Zagreb, 3.6.2006., 82.
- Stipančić, Branka: *Josip Vaništa – vrijeme Gorgone i Postgorgone*. Kratis, Zagreb, 2007.
- Špoljarić, Mirta: *Na čast i ponos hrvatskoj kulturi*. Vjesnik, Zagreb, 20.6.2007., 17.
- Maroević, Tonko: *Vaniština spašena svjetla*. Vjesnik, Zagreb, 3.7.2007., 22.
- Ivanjek, Željko: *Njegov je portret Krležę Bela čuvala u novčaniku*. Jutarnji list, Zagreb, 7.7.2007., 64-65.
- Jurišić, Mirjana: *Slikarev knjižni dar*. Večernji list, Zagreb, 4.8.2007., 23.

- Ivanjek, Željko: *Svijet starog dječaka iz malog grada*, Karlovca. Jutarnji list, Zagreb, 14./15. 8.2007., 28, 37.
- Nemec, Krešimir: *Ekspresija sabranog promatrača*. Vjesnik, Zagreb, 4.9.2007., 23.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Vaništin hommage prijateljima*. Vjesnik, Zagreb, 30.9.2007., 15.
- Dugandžija, Mirjana: *Vaništino skriveno blago*. Globus, 885, Zagreb, 23.11.2007., 72-76.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Između dvaju autoportreta*. Vjesnik, Zagreb, 7.1.2009., 36.
- Hlevnjak, Branka: *Josip Vaništa i Postgorgona*. Hrvatsko slovo, 723, Zagreb, 27.2.2009., 18.
- Ivanjek, Željko: *Retrospektiva rodonačelnika avangarde*. Jutarnji list, Zagreb, 5.5.2009., 46.
- Kalle, Martina: *Srž Vaništine crtačke linije*. Vjesnik, Zagreb, 6.5.2009., 35.
- Jendrić, Dorotea: *Josip Vaništa: Crtajući, više sam odbacivao nego što bih unosio na list papira...* Večernji list/Obzor, Zagreb, 16.5.2009., 40-41.
- Hlevnjak, Branka: *Vaništi nagrada za životno djelo*. Hrvatsko slovo, 765, Zagreb, 18.12.2009., 18.
- Vaništa, Josip: *Kako sam napravio „Beskonačni štamp“?* Jutarnji list, Zagreb, 13.2.2010., 76.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Pola stoljeća vrsnog umijeća*. Vjesnik, Zagreb, 26.5.2010., 35.
- Gavrilović, Feđa: *Metafizika linije*. Vijenac, 424, Zagreb, 3.6.2010., 21.
- Bekić, Irena: *Skica za retrospektivu*. Novi list/Mediteran, Rijeka, 13.6.2010., 6-7.
- Maroević, Tonko: *Riječ dopunjuje sliku*. Vijenac, 427-429, Zagreb, 15.7.2010., 11.
- Derk, Denis: *Vaništa je povlašteni pisac i nepotkupljivi crtač umjetničkih i ljudskih karaktera*. Večernji list, Zagreb, 28.7.2010., 47.
- Plevnik, Danko: *Krleža: Ubitačno iskren. Zašto se prešućuje da je Andrić bio ambasador kod Hitlera?* Slobodna Dalmacija/Spektar, Split, 7.8.2010., 3-4.
- Hlevnjak, Branka: *„Iza otvorenih vrata“ Josipa Vanište*. Hrvatsko slovo, 799, Zagreb, 13.8.2010., 18.

- Jergović, Miljenko: *Krleža ili kako uljuditi svinje*. Jutarnji list, Zagreb, 11.9.2010., 35.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Krleža i dalje straši malograđanske umove*. Vjesnik, Zagreb, 20.9.2010., 18.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Tiha knjiga – skandalozna halabuka*. Vjesnik, Zagreb, 19.10.2010., 20-21.
- Čadež, Tomislav: *Kolažni intervju. Sentimentalisti, uvijek sam se, pa i bez uspjeha borio protiv njih*. Jutarnji list, Zagreb, 20.11.2010., 74-75.
- Kiš, Patricia: *Putovanje kroz apsurd i prazninu do srca Gorgone*. Jutarnji list, Zagreb, 17.12.2010., 58-59.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Gorgona – neodgonetnuta zagonetka*. Vjesnik, Zagreb, 18./19.12.2010., 40-41.
- Hrgović, Maja: *Umjetnost i život u zaigranoj, tijesnoj simbiozi*. Novi list, Rijeka, 21.12.2010., 50.
- Hrgović, Maja: *Gorgona i Postgorgona: izložba Josipa Vanište. Skupina kojoj nije nedostajalo ni humora ni ironije*. Glas Slavonije, Osijek, 28.12.2010., 32.
- Stipančić, Branka: *Mišljenje je forma energije: eseji i intervjui iz suvremene hrvatske umjetnosti*. Arkzin, Hrvatska sekcija AIA, Zagreb, 2011.
- Stamać, Maruša: *Gorgona u Vaništi*. Vijenac, 440, Zagreb, 13.1.2011., 21.
- Hlevnjak, Branka: *Gorgona, što je to?*. Hrvatsko slovo, 826, Zagreb, 18.2.2011., 18.
- Pelikan, Miroslav: *Susret s akademikom Josipom Vaništom, likovnim umjetnikom: Biti slikar tužna je sudbina*. Hrvatsko slovo, 824, Zagreb, 4.3.2011., 8-9.
- Kiš, Patricia: *Josip Vaništa – Antiumjetnik kojeg je odredila težnja za nemogućim*. Jutarnji list, Zagreb, 11.3.2011., 31-33.
- K.(iš), P.(atricia): *Od 1945. do danas: portreti najvažnijih ličnosti epohe*. Jutarnji list, Zagreb, 24.3.2011., 26.
- Žabčić, Danijel: *Umjetnikov ustrajni dijalog s kulturom*. Hrvatsko slovo, 831, Zagreb, 25.3.2011., 14-15.
- Mandić-Mušćet, Jelena: *Pedeseti rođendan anticipatorske Gorgone*. Vjesnik, Zagreb, 28.3.2011., 18.
- Maković, Zvonko: *Opijelo za hrvatsku kulturnu baštinu*. Aktual, 16, Zagreb, 20.9.2011., 51.

- Mirić, Milan: *Tri eseja za J. V. Kratis*, Zagreb, 2012.
- Kusić, Zvonko: *Portreti Miroslava Krleže*. Art Bulletin, 62, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2012., 23-30.
- (Hina): *Crteži nastali iz intimnog prijateljstva*. Novi list, Rijeka, 28.1.2012., 58.
- Svilar, Neven: *Videnje Miroslava Krleže okom prijatelja*. Vjesnik, Zagreb, 28./29.1.2012., 53.
- Rus, Zdenko: *Fragmenti o umjetnosti tik do nas*. Zarez, 327, Zagreb, 2.2.2012., 24-25.
- Hlevnjak, Branka: *Šapat, šutnja i tišina*. Hrvatsko slovo, 877, Zagreb, 10.2.2012., 18.
- Jergović, Miljenko: *Josip Vaniša – Knjigotvorac*. Jutarnji list, Zagreb, 14.4.2012., 76
- Ivanjek, Željko: *Stančić i Vaništa*. Jutarnji list, Zagreb, 19.5.2012., 62-64.
- Kiš, Patricia: *Likove koje slika gleda suzdržano, no prodire duboko*. Jutarnji list, Zagreb, 4.7.2012., 24.
- Ivanjek, Željko: *Na pitanje o kreativnosti u poznoj dobi kaže: „O starosti i smrti se ne razgovara“*. Jutarnji list/Magazin, Zagreb, 4.8.2012., 34-35.
- Hlevnjak, Branka: *Tri eseja za J. V.*. Hrvatsko slovo, 905, Zagreb, 24.8.2012., 18.
- Kiš, P.(atricia): *Vaništini radovi izazvali veliki interes na sajmu umjetnina u Torinu*. Jutarnji list, Zagreb, 14.11.2012., 24.
- Kiš, Patricia: *Njujorška je MoMA kupila tri Vaniština rada i dobila jedan*. Jutarnji list, Zagreb, 10.4.2013., 28-29.
- Kiš, Patricia: *Čežnja za nemogućim*. Jutarnji list/Magazin, Zagreb, 20.4.2013., 60-63
- Peritz, Romina: *Čak 200 djela i 70 godina rada duhovnog oca slavne Gorgone*. Večernji list, Zagreb, 26.4.2013., 37.
- Dugandžija, Mirjana: *J. Vaništa*. Globus, 1168, Zagreb, 26.4.2013., 52-59.
- Brešan, Igor: *Lica Josipa Vanište*. Slobodna Dalmacija, Split, 26.4.2013., 36-37.
- Pleše, Mladen: *Josip Vaništa: Što ova djela i pisma zbilja govore o meni*. Jutarnji list, Zagreb, 25.4.2013., 24-25.
- Kiš, Patricia: *Spektakularni Vaništa*. Jutarnji list/Panorama, Zagreb, 28.4.2013., 44-47.

- Gavrilović, Feđa: *Vaništa i ništa*. Vijenac, 500, Zagreb, 2.5.2013., 32.
- Brešan, Igor: *Tihi buntovnik*. Slobodna Dalmacija, Split, 3.5.2013., 34-35.
- Hrgović, Maja: *Artikulirana praznina*. Novi list, Rijeka, 5.5.2013., 7.
- Jergović, Miljenko: *Josip Vaništa: Grubi radovi*. Jutarnji list/Magazin, 25.5.2013., 61.
- Domčić, Lilijsana: *Josip Vaništa: Gabariti kremšnate*. Kontura, 121, Zagreb, srpanj, 2013., 24-27.
- Sabljak, Tomislav: *Minimalizam: Vaniština je rečenica kratka – ni grama viška, baš kao crteži*. Večernji list/Obzor, Zagreb, 6.7.2013., 26-27.
- Kalčić, Silva: *Koliko staro mora biti staro*. Zarez, 363/364, Zagreb, 18.7.2013., 18.
- Peritz, Romina: *Vaništa: Stotinu nikad viđenih radikalnih kolaža bilježi raspad Jugoslavije*. Jutarnji list, Zagreb, 25.7.2013., 34.
- Kocijančić, Tanja: *Josip Vaništa, Blue Noses i Oleg Kulik u „Tranziciji“*. Novi list, Rijeka, 26.7.2013., 36.
- Derk, D.(enis): *Igor Zidić o stoiku hrvatskog crteža i majstoru proze*. Večernji list/Obzor, Zagreb, 14.9.2013., 26.
- Hlevnjak, Branka: *Josip Vaništa u slici i vremenu*. Hrvatsko slovo, 965, Zagreb, 18.10.2013., 18.
- Kiš, Patricia: *Vaniština žestoka i potresna kritika Tuđmanovih 90-ih*. Jutarnji list, Zagreb 6.2.2014., 30-31.
- Lendvaj, Ana: *Moje male stvari u sobi visokoj 8 metara izgledaju još manje*. Večernji list, Zagreb, 5.3.2014., 30-31.
- Kekez, Siniša: *Rukovet umjetnina*. Slobodna Dalmacija, Split, 8.3.2014., 31.
- Kiš, Patricia: *Moja pisma Tartagli, Juneku, Račiću i Steineru govore mnogo toga o meni*. Jutarnji list, Zagreb, 8.3.2014., 72-73.
- Hrgović, Maja: *Kreativna amplituda značajnog umjetnika*. Novi list, Rijeka, 11.3.2014., 24.
- Silobrić, Dobroslov: *Josip Vaništa: Ja sam po mojem uvjerenju čovjek neuspjeha*. Jutarnji list, Zagreb, 5.4.2014., 22-24.
- Hlevnjak, Branka: *Rukovet radova Josipa Vanište*. Hrvatsko slovo, 990, Zagreb, 11.4.2014., 18.

- Lendvaj, Ana: *Vaniština izložba in memoriam Prvom svjetskom ratu*. Večernji list, Zagreb, 25.4.2014., 32.
- Gavrilović, Feđa: *Vaništini izvori i ušća*. Vijenac, 526, Zagreb, 1.5.2014., 22.
- Peritz, Romina: *Vaništa: Moj povratak u rodni Karlovac*. Jutarnji list, Zagreb, 26.4.2014., 68-69.
- Gavrilović, Feđa: *Suma razočaranja*. Vijenac, 555, Zagreb, 11.6.2015., 19
- Hlevnjak, Branka: *Na bjelini Josipa Vanište*. Hrvatsko slovo, 1058, Zagreb, 31.7.2015., 18.
- Körbler, Jurica: *Francuska veza dvojice velikih Hrvata*. Nedjeljni jutarnji, Zagreb, 21.9.2014., 40-43.
- Ivanjek, Željko: *Kako je Vaništa spasio Steinera*. Svijet, Zagreb, listopad, 2014., 10-11.
- Körbler, Jurica: *Vaništa: Živio sam povučeno, nedovoljno povučeno, izbjegavao sukobe, rano shvatio da je postojanje patnja, da je slikarstvo iluzija i da je povezano s nesrećom*. Globus, 1299, Zagreb, 30.10.2015., 84-89.
- Derk, Denis: *Otišao je posljednji slikar kojemu je Krleža pozirao*. Večernji list, Zagreb, 25.3.2018., 5.
- Kiš, Patricia: *Jedan od najvećih hrvatskih umjetnika preminuo je u 94. godini*. Nedjeljni jutarnji, 25.3.2018., 23.
- Vujević, Eda: *Josip Vaništa je bio institucija naše kulture*. Slobodna Dalmacija, Split, 26.3.2018., 25.
- Körbler, Jurica: *Za najbliže Van, volio je oko sebe mistiku. Tako je gledao i na život*. Jutarnji list, Zagreb, 26.3.2018., 20-21.
- Cuculić, Kim: *Dolazi vrijeme apsolutne tišine kad čovjek nestane*. Novi list, Rijeka, 27.3.2018., 51.
- Šetka, Diana: *Odlazak samozatajnog velikana*. Gloria, 1212, Zagreb, 29.3.2018., 32-35.
- (mc): *U kultnom Salonu Šira: Misli Josipa Vanište na izložbi „In memoriam“*. Večernji list, Zagreb, 29.3.2018., 32.
- Župan, Ivica: *Odlazak rodonačelnika hrvatskog konceptualizma*. Vijenac, 628, Zagreb, 29.3.2018., 3
- Hlevnjak, Branka: *U spomen Josip Vaništa (Karlovac, 1924. – Zagreb, 2018.)*. Hrvatsko slovo, 1197, Zagreb, 30.3.2018., 18.

Jergović, Miljenko: *Slika trojice umjetnika*. Nedjeljni jutarnji, Zagreb, 8.4.2018., 36-39.

Žabčić, Danijel: *Josip Vaništa – poseban fenomen hrvatske likovne umjetnosti, majstor tonskog slikanja i distanciranog intimizma*. Hrvatsko slovo, 1204, Zagreb, 18.5.2018., 16-17.

JOSIP VANIŠTA – TEKSTOVI (IZBOR)

Josip Vaništa, *Iz biografije Lea Juneka*, 15 dana, 4/5 travanj/svibanj, 1979., 5-6.

Vaništa, Josip: *Razgovori i šutnje s Krležom*. Vjesnik, Zagreb, 29.4.1984.

Vaništa, Josip: *Uz jedan portret*. 15 dana, 7 srpanj, 1985., 20.

Vaništa, Josip: *Zapisi*. Galerija 11, Zagreb, 1988.

Vaništa, Josip: *In memoriam Kamilu Tompi*. Čovjek i prostor, 3, Zagreb, 1989., 4.

Vaništa, Josip: *Leo Junek: pisma, slikarski dnevnik*. Bulletin Razreda za likovne umjetnosti Hrvatska akademije znanosti i umjetnosti, 1(60), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1994., 53-60.

Vaništa, Josip: *Slavko Kopač (1913.-1995.) nekrolog*. Ljetopis Hrvatske akademije 1995., Knj. 99., Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1996., 286.

Vaništa, Josip: *Knjiga zapisa*. Moderna galerija, Zagreb, 2001.

Vaništa, Josip: *Knjiga zapisa* (2.izd). Moderna galerija, Kratis, Zagreb, 2003.

Vaništa, Josip: *Iza njega više nije bilo prostora*. Vjesnik, Zagreb, 1.10.2005., 58.

Vaništa, Josip: *De Chirica je trebalo kazniti*. Vjesnik, Zagreb, 17.12.2005., 65

Vaništa, Josip: *Novi zapisi*. Kratis, Zagreb, 2007.

Vaništa, Josip: *Skizzenbuch 1932.-2010.: iza otvorenih vrata*. Kratis, Zagreb, 2010.

Vaništa, Josip: *Beskrajna linija Gorgone*. Vijenac, 450, Zagreb, 2.6.2011., 14-15.

SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA

JOSIP VANIŠTA
1924. – 2018.

Nakladnik

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Za nakladnika

Akademik Dario Vretenar, glavni tajnik

Grafička urednica

Sonja Batušić

Lektorica

Maja Silov Tovernić

Slikovni prilozi

Kabinet Grafike

Naklada

200 primjeraka

Tisak

Tiskara Zelina d.d.

Zagreb, lipanj 2020.

ISBN 978-953-347-297-3

